

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı

**YETİŞKİNLERİN PERSPEKTİFİNDEN ERKEN
ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE TEKNOLOJİ
KULLANIMINI ONLINE SESLİFOTO (OSF)
YÖNTEMİYLE ANLAMAK**

Yüksek Lisans Tezi

Selma TANHAN OK

Danışman

Doç. Dr. Mehmet Oğuzhan KILINÇEL

İstanbul – 2024

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Selma TANHAN OK

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Yetişkinlerin Perspektifinden Erken Çocukluk Döneminde
Teknoloji Kullanımını Online Seslifoto (OSF) Yöntemiyle
Anlamak

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Çocuk Gelişimi

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 05.06.2024

Sayfa Sayısı : 69

Tez : Doç. Dr. Mehmet Oğuzhan KILINÇEL

Danışmanları

Dizin Terimleri : Teknoloji, Erken Çocukluk, Online Yorumlayıcı Fenomenolojik
Analiz (OYFA), Online Seslifoto (OSF)

Türkçe Özet : Online Seslifoto (OSF) yöntemiyle Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı konusundaki algılayışlarını kendi perspektiflerinden inceleyerek keşfetmeye çalışılmıştır.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Selma TANHAN OK

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı

**YETİŞKİNLERİN PERSPEKTİFİNDEN ERKEN
ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE TEKNOLOJİ
KULLANIMINI ONLINE SESLİFOTO (OSF)
YÖNTEMİYLE ANLAMAK**

Yüksek Lisans Tezi

Selma TANHAN OK

Danışman

Doç. Dr. Mehmet Oğuzhan KILINÇEL

İstanbul – 2024

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Selma TANHAN OK

.... / / 2024

T.C.

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Selma TANHAN OK' un “Yetişkinlerin Perspektifinden Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımını Online Seslifoto(OSF) Yöntemiyle Anlamak” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Nurten ELKİN

Üye

Doç. Dr. Mehmet Oğuzhan KILINÇEL

(Danışman)

Üye

Doç. Dr. Taha Can TUMAN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / / 2024

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu tez çalışmasında, Türkiye’de yaşayan yetişkinlerin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı konusundaki algılayışları kapsayıcı ve yeni bir araştırma tekniği olan Online Seslifoto (OSF) ile incelenmiştir. Çalışma, yetişkinlerin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair bakış açısını, ortaya çıkan ana temalar aracılığıyla görmek için nitel olarak kurgulanmıştır.

Araştırmaya 18 yaş ve üzeri toplam 127 kişi katılmış 123 kişi onam vermiş ve bu 123 katılımcının verisi ile veri analizi yapılmıştır. Verilerin analizi için Online Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (OYFA) kullanılmıştır. Bütün katılımcıların hikayeleri incelendiğinde toplam 18 ana temaya ulaşılmıştır. En sık kullanılan ana temalar ve onların oranları şu şekildedir: ebeveyn kontrolü, kısıtlama (%20, n = 24); bağımlılık, irade, kötü alışkanlıklar (%20, n = 24); kontrolsüz kullanım, zaman kaybı (%20, n = 24); ve sosyal duygusal gelişime olumsuz etkiler, akranlarla uyumsuzluk, doyumsuz çocuklar (%15, n = 18). Çalışma sonucunda yetişkinlerin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı denince daha çok olumsuz bir anlayış ve algılayışlarının olduğu görülmüştür. Yetişkinler erken çocukluk döneminde teknoloji deyince daha çok olumsuz duygu ifade eden kelimeler kullanmışlardır. Ancak olumlu temalara da rastlanmıştır (%14, n = 17). Katılımcıların yüklediği fotoğraflar analiz edildiğinde ise 12 ana fotoğraf teması ortaya çıkmıştır. Bulgular ilgili literatür göz önüne alınarak tartışılmıştır.

Araştırmacının bir amacı da sonuçları ilgili kuruluşlarla paylaşmaktır. Böylece erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı gibi önemli ve kritik bir meseleye dair yetişkinlerin algılayışları bilimsel açıdan daha iyi anlaşılabilir. Böylece bu konuyla ilgili problemler daha iyi ele alınabilir ve bu meselenin insanların iyilik halini artırmasına katkı sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Erken Çocukluk, Online Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (OYFA)

SUMMARY

In the current thesis, the researcher used one of the qualitative and Phenemonological research methods called Online Photovoice (OPV) to explore the perceptions of adults living in Turkey about the use of technology in early childhood from their unique perspectives. The study was qualitatively designed with the aim of revealing adults' understanding and perceptions of technology use in early childhood through the main themes that would emerge.

A total of 127 people aged 18 and over participated in the study and 123 participants gave consent. Data analysis was conducted with these 123 participants. Online Interpretative Phenomenological Analysis (OIPA) was used for data analysis. Eighteen main themes emerged. The most important main themes included parental control, restriction (20%, n = 24); addiction, willpower, bad habits (20%, n = 24); uncontrolled use, waste of time (20%, n = 24);and negative effects on social emotional development, incompatibility with peers, unsatisfied children (15%, n = 18). As a result, we see that adults have a more negative perception when it comes to the use of technology in early childhood. When adults mentioned technology in early childhood, they mostly used words expressing negative emotions. However, positive themes were also encountered. When the photos uploaded by the participants were analyzed, 12 main photo themes emerged The findings were discussed in light of the relevant literature.

The researcher aimed to share the findings with mental health professionals, educators and relevant organizations through different means. Thus, it is aimed to gain a better scientific understanding of adults' understanding of technology use in early childhood which is an important and critical issue. In this way, problems related to this phenomenon can be addressed more effectively and contribute to the overall well-being of individuals.

Keywords: Technology, Early Childhood, Online Interpretative Phenomenological Analysis (OIPA)

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
RESİMLER LİSTESİ.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.1.1. Teknolojinin İnsan Hayatı Üzerindeki Etkisi	4
1.1.2. Çocuklar Arasında Teknoloji Kullanım Sıklığı.....	6
1.1.3. Teknoloji Kullanımının Çocuklar Üzerindeki Etkileri.....	7
1.1.4. Yetişkinlerin Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımına Dair Algısı	8
1.2. Araştırmanın Problemleri	10
1.3. Varsayımlar.....	10
1.4. Sınırlılıklar.....	11
1.5. Çalışmanın Teorik (Kuramsal) Çerçevesi	11
1.6. Ekolojik Sistemler Teorisi	11
1.7. Online Seslifoto (OSF)	12
1.8. Topluluk Temelli Katılımlı Araştırma (TeTKA).....	12
1.9. Online Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (OYFA).....	13

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	14
2.2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	15
2.2.1. Araştırmaya Ana Giriş.....	15
2.2.2. Online Seslifoto (OSF) Formu (1. Bölüm ve 5 Adımı).....	15
2.2.3. Sosyodemografik Bilgi Formu (2. Bölüm).....	18
2.3. Araştırmanın Etik Kurul İzinleri.....	18

2.4. Verilerin Analizi: Online Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (OYFA)	18
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Nicel Bulgular.....	20
3.1.1. Demografik Bulgular	20
3.1.2. Ekolojik Sistemler Teorisine atfetme:	21
3.2. Betimsel Bulgular	21
3.2.1. Yetişkinlerin Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımı Algısına Dair Ana Temalar	21
3.2.2. Yetişkinlerin Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımı Algısına Dair Fotoğraflar	23
3.2.3. Katılımcılara Ait Temsili Fotoğraflar ve Hikayeleri	24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Yetişkinlerin Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımına Bakışlarına Dair Temaların Tartışılması ve Sonuç	39
4.2. Yetişkinlerin Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımına Bakışlarına Dair Fotoğrafların İçerik Analizi Yoluyla Tartışılması ve Sonuç.....	43
ÖNERİLER	46
KAYNAKÇA	48
EKLER.....	54

SİMGELER

%	:	Yüzde
N	:	Çalışmaya Katılan Kişi Sayısı
n	:	Alt Tema/Gruptaki Kişi Sayısı
X	:	Ortalama
&	:	Ve

KISALTMALAR

Dr.	:	Doktor
Doç .	:	Doçent
EST	:	Ekolojik Sistemler Teorisi
OPV	:	Online Photovoice
OSF	:	Online Seslifoto
OYFA	:	Online Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz
Ör.	:	Örnek, Örneğin
Prof.	:	Profesör
TetKa	:	Topluluk Temelli Katılımlı Araştırma
Vb.	:	Ve benzeri
Vs.	:	Vesaire
YFA	:	Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz
3T	:	Televizyon, Tablet, Telefon

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ana Temaları veya Faktörleri EST Kuramına Atfetme (N = 123)	21
Tablo 2. Ana Temalar (N = 123)	22
Tablo 3. Fotoğrafın İçerik Analizine Göre Ana Kategorileri (N = 123)	23

RESİMLER LİSTESİ

Fotoğraf 1. Tema1: Ebeveyn kontrolü.....	25
Fotoğraf 2. Tema2: Bağımlılık, irade, kötü alışkanlıklar.....	26
Fotoğraf 3. Tema 3: Kontrolsüz kullanım, zaman kaybı.....	27
Fotoğraf 4. Tema 4 : Sosyal duygusal gelişime olumsuz etkileri, akranlarla zaman geçirme, doyumsuzluk.....	29
Fotoğraf 5. Tema 6: Çocuklara uygun içerikler üretilmesi, teknolojinin doğru kullanımı...30	
Fotoğraf 6. Tema7: Yetişkinlerin kendine zaman yaratmak için kolayca kaçması.....	31
Fotoğraf 7. Tema9: Yeni öğrenmeler için fırsat, İngilizce öğrenme	32
Fotoğraf 8. Tema 10: Toplumun bilinçlenmesi, danışmanlık hizmeti, yetkililerden yardım bekleme, öğretmenlerin evde yapılacak etkinlik önerisi sunması.....	33
Fotoğraf 9. Tema 12: Doğada zaman geçirmek, daha fazla yeşil alan	34
Fotoğraf 10. Tema 13: Çaresiz, kaygılı, umutsuz hissetme.....	35
Fotoğraf 11. Tema13: Çaresiz, umutsuz, kaygılı hissetme	36
Fotoğraf 12. Tema16: Yalnızlaşma, bireyselleşme.....	38

ÖNSÖZ

Tüm araştırma boyunca bana büyük destek vermiş olan, değerli danışmanım Doç. Dr. Mehmet Oğuzhan KILINÇEL ve yine bana rehber olan değerli Doç. Dr. Ahmet TANHAN'a teşekkür ediyorum.

Araştırma anketinin katılımcılara ulaşması ve çalışmanın anlatılması için emeği geçen TeTKa grubuna katkıları için teşekkür ederim. Özellikle TeTKA grubunu organize etmemde bana en fazla yardımcı olan Derya Tanhan, Kader ACAR, Esra ŞAHİN, Merve DEMİREL ve Beyza URCAN'a çok teşekkür ederim.

Tez sürecinin başından sonuna kadar tüm süreçte ikinci ve üçüncü defa ve gerektiğinde tekrar tekrar metinleri okuyup geri bildirim veren meslektaşım ve kız kardeşim Meral Tanhan'a özellikle teşekkür ederim.

Bütün bu süreç boyunca bana bitmeyen desteğiyle moral ve motivasyon kaynağı olan eşim Enes OK'a minnettarım. Kızlarım; Hayrünnisa, Ayşegül ve bütün bu zor süreci daha da zorlaştırsa da yeni doğan oğlum Eymen'e yanımda oldukları, sabırla bazı şeyleri ertelettiğimde anlayışla karşıladıkları, en önemlisi sevgileriyle moral verdikleri için teşekkür ediyorum.

GİRİŞ

Teknoloji insanoğlu için her zaman önemli bir alan olmuştur. Teknoloji: belirli bir hedefe ulaşmak, belirli bir problemi ortadan kaldırmak için gözleme dayalı ayrıca kanıtlanmış bilgileri uygulamaktır. Teknoloji deyince akla ilk gelen şey mekanik ve motor aletler olsa da teknoloji en geniş anlamıyla becerileri kullanarak doğaya hakim olmak için faydalı yollar bulmaktır (İşman, 2001).

Teknoloji çağında olmamız nedeniyle, teknolojinin hayatımızda vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğu gerçektir. Yaşlılardan erişkinlere, erişkinlerden gençlere, gençlerden çocuklara dahası erken çocukluk döneminde olan (0-8 yaş) çocuklara kadar hepimiz teknolojiyi kullanıyoruz. Teknolojinin toplum yaşamında önemli bir yeri, ihtiyacı ve işlevi söz konusudur. Teknoloji çağında bu işlev ve ihtiyaç hızla artmaktadır. Teknoloji hayatımızı kolaylaştırdığı gibi (Armiya'u vd., 2022; Doyumğaç vd., 2021; Tanhan, 2020) kritik gelişim dönemleri üzerine ciddi anlamda olumsuz etkileri de vardır (Doyumğaç, Tanhan,ve Kıymaz, 2021; Tanhan, 2020; Tümkaya, Kuşdemir Kayıran, Tanhan, ve Arslan, 2021). Hızla gelişen teknolojiye en hızlı uyum sağlayanların da erken çocukluk dönemindeki çocuklar olduğu bir gerçektir (Ünal, 2022). Bugün teknoloji kullanımı erken çocukluk çağındaki çocukları da kapsayacak kadar yaygınlaşmıştır.

İlgili literatür incelendiğinde, erken çocukluk çağındaki çocukların günlük yaşamlarında teknolojiyle çok sık karşılaştığı ve teknolojinin çocukların birçok becerisini etkilediği görülmektedir (Aral, 2018). Teknolojinin çocuklara sunduğu fırsatlar yadsınamaz ancak erken çocukluk çağı gibi beyin gelişiminin kritik olduğu bir dönemde aşırı kullanımının yaratacağı etkiler de endişe verici olabilir. Erken çocukluk dönemindeki çocuklar tüm gelişim alanlarıyla halen hızlı gelişim, deneyim, öğrenme aşamasında olduklarından bu süreci ekran karşısında geçirmeleri gelişimlerinin kritik sürecinin geri kalmasına ve sekteye uğramasına sebep olmaktadır. Teknolojinin çocukların gelişim alanları; fiziksel, psikososyal, psikomotor, dil ve bilişsel gelişim alanlarını olumsuz yönde etkilediği araştırmacılarca bulunmuştur.

(Ünal, 2022). Özellikle Televizyon, Tablet, Telefon (3T)'ye maruz kalan çocuklarda temel gelişim alanlarında gelişim gerilikleri gözlenmektedir. Çocuklarda teknolojik cihazların ve internetin sık kullanımı gelişim geriliği, obezite, uyku bozuklukları, zihinsel ve ruhsal hastalıklar, demans ve bağımlılıklara neden olabilmektedir. Yetişkin kontrolü olmadan teknolojik aletlere sık maruz kalmak çocuklarda konuşmaya geç başlama gibi olumsuz etkileri de olmaktadır. Ayrıca, Teknolojik aletlerin sık kullanılması, erken çocukluk dönemindeki çocukların psikososyal gelişimlerini, ilişki kurma ve sürdürme becerilerini olumsuz anlamda etkilemekte ve çocukların akranları ve aile üyeleriyle daha az vakit geçirmesine neden olmakta ve sosyalleşmelerine engel olmaktadır. Çocukların akranlarıyla daha sık zaman geçirmesi ve oynaması paylaşmayı öğrenmelerine ve sosyal duygusal becerilerine katkı sağlamaktadır (Yengil, Döner Güner, Topakkaya, 2019).

Yukarda ele alındığı gibi birçok araştırmacı teknolojinin çocuklar üzerinde etkisini çok yönlü incelemiştir. Teknoloji dünyasında ve Türkiye'de bilimsel araştırmalarda yeni yöntemlerin kullanılması değer kazanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde, Özellikle erken çocukluk döneminde teknoloji ve çocuk, teknoloji ve erken müdahale, teknoloji/çocuk/ebeveyn konularında az çalışma yapıldığını mevcut araştırmacı görmüştür. Yetişkinlerin perspektifinden erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımının ne olduğunu bilimsel bir açıdan anlamaya çalışmak oldukça önemlidir. OSF oldukça yeni ve inovatif bir teknik olmakla beraber kısa zamanda birçok araştırmacı farklı konuları ele almak için OSF'den faydalanmıştır: yakın ilişkileri incelemek (Genc vd., 2022), kadınların kendi cinselliğini nasıl algıladığını anlamak (Ozkan & Tanhan, 2023), ruh sağlığı alanındaki öğrencilerinin COVID-19 pandemi zamanında karşılaştığı kolaylıklar ve zorlukları anlamak (Tanhan vd., 2021), ilahiyat öğrencilerinin ruh sağlığını ele almak (Ünsal Seydooğulları, 2023), online veya uzaktan eğitimi incelemek (Subasi vd., 2023; Tümkeya vd., 2021), farklı bölümlerde okuyan üniversiteli öğrencilerin Tasavvufa bakış açısını incelemek (Tanhan & Erin, 2023), özel öğrenme güçlüğüne anlamak (Öğülmüş, Acıkgoz, ve Tanhan, 2021) ve kültürlerarası İngilizce dil eğitiminde öğrencilerin dil öğrenmesini kolaylaştırmada OSF'den faydalanmak (Volkodav ve Volkodav, 2023).

Birçok araştırmacı (Ünal, 2022) erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımını birçok bilimsel yöntemle incelemiş olmasına rağmen hiçbir araştırmacının yeni ve bütüncül bir teknik olan OSF (OSF, Tanhan, 2020; Tanhan ve Strack, 2020)

yöntemiyle bu durumu ele almadığını mevcut araştırmacı görmüştür. Bu araştırma konusunun bilimsel ve yenilikçi bir yöntem olan OSF ile ele alınması ülkemiz ve bilim dünyası için değerli ve önemlidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu tez çalışmasının temel amacı, yetişkinlerin perspektifinden erken çocukluk dönemindeki çocukların teknoloji kullanımına dair algılayışlarını Online Seslifoto (OSF) yöntemiyle anlamaktır. OSF nitel Fenomenolojik bir araştırma tekniği olup (Tanhan, 2020; Tanhan & Strack, 2020) geleneksel seslifoto'nun (Wang & Burris, 1997) sınırlılıkları göz önüne alınarak geliştirilmiştir. OSF geleneksel seslifoto'ya göre çok daha etkili olduğunu araştırmacılar söylemiştir (Tanhan, 2020; Tanhan & Strack, 2020). Ek olarak nitel bir araştırma yöntemi olan OSF yöntemiyle farklı cinsiyet, yaş, ebeveynlik durumu, eğitim düzeyi ve ekonomik düzeye sahip yetişkinlerin erken çocukluk çağındaki teknoloji kullanımı algısını ortaya koyarak literatür ışığında tartışmaya açmak amaçlanmıştır. Bu süreç sonunda bu önemli ve güncel konuya dair yetişkin perspektifinin bilimsel açıdan daha etkili şekilde anlaşılması, bu kavramla ilgili olası meselelerin daha iyi ele alınması ve bu konu hakkında farkındalık oluşması için destek sağlayacağı beklenmektedir. Bu konuyu ele alan birçok araştırmacı (Ünal, 2022) bu durumu birçok bilimsel yöntemle incelemiştir. Söz konusu erken çocuklukta teknolojinin etkilerine rağmen hiçbir araştırmacının inovatif ve bütüncül bir teknik olan OSF (Tanhan, 2020; Tanhan ve Strack, 2020) ile bu konuyu araştırmadığı görülmüştür. Böylece bu tez çalışmasının literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak fenomenolojik nitel bir çalışma yöntemi olan OSF yöntemiyle incelenecek olması da çalışmanın özgünlüğüne ve önemine katkı sunan bir diğer noktadır. Daha da özelde çocuk genel ve ruh sağlığı, eğitimi ve gelişimi ile ilgilenen tüm meslek alanlarında çalışan uzmanlar ile ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin insanlara hizmet verirken bu konuyu anlamaları açısından verilecek hizmetleri, geliştirilecek eğitim programları ve materyallerini zenginleştirecektir.

1.1.1. Teknolojinin İnsan Hayatı Üzerindeki Etkisi

Teknoloji artık hemen her yaştan bireyin hayatında aktif rol alıyor. TÜİK 2022 verilerine göre Türkiye'de yetişkin bireylerin (16-74 yaş) %85'i interneti aktif olarak kullanıyor. Gençler interneti daha çok alışveriş ve eğlence amaçlı kullanıyor. Eğitim için kullananların oranı ise %15'dir. Kullanımı bu denli yaygınlaşmışken teknolojinin

faýdaları ve yararları hala bir tartışma konusudur. Teknolojik cihaz kullanımının aşırıya gitmesi bireyleri biyopsikososyal, manevi ve ekonomik açılardan etkilemektedir (Tanhan, 2020). Akıllı telefonu aşırı kullanan kişilerde obsesif ve antisosyal davranışlar, agresiflik, özgüvensizlik, sosyal uyumsuzluk, ve anksiyete görülme ihtimali daha fazladır (King ve ark., 2014). Ayrıca uyku problemleri ve kas iskelet sisteminde sorunlar yaşanması da olasıdır (Gökel, 2020). Bütün bu olumsuz etkilerine rağmen teknolojiden eğitsel amaçlı olarak hem bireyler tarafından hem de okullarda öğretmenlerce yararlanılmaktadır. Eğitimde teknoloji kullanımının öğretimi kolaylaştırdığı belirtilmiştir (Şahin & Arslan Namlı, 2019).

Erken çocukluk dönemi 0-8 yaş dönemini kapsamaktadır. Bu dönem yaşamın en kritik ve gelişimin en hızlı olduğu dönem olması nedeniyle önemlidir. Doğumdan ilk 3 yıla kadar olan dönemde beyin gelişiminin %80 'inin tamamlandığı düşünülmektedir. Bu da erken çocukluğun ne kadar kritik olduğunu göstermektedir (Elango, García, Heckman., & Hojman, 2016). Erken çocukluk çağındaki çocukların gelişiminden hem genetik hem de çevresel faktörler sorumludur. Böylece, kritik bir gelişim dönemi olan erken çocukluk döneminde çevrenin oldukça önemli bir etken olduğunu söyleyebiliriz. Bu dönemde çocuğun psiko-motor, bilişsel, sosyal-duygusal, dil gelişimi hayatının geri kalanını etkileyecek şekilde büyük oranda tamamlanır. Bu gelişimi etkileyen önemli unsurlardan biri de çevredir. Özellikle hayatın ilk yıllarında çocuğun çevresi çoğunlukla anne ve babadan ibarettir. Vygotsky bu dönemdeki yetişkin etkisini sosyo kültürel kuramıyla açıklar. Yetişkinlerin sunduğu fırsatlarla çocuklar çevreyle etkileşime geçer (Turuk, 2008). Oyun bu etkileşim yollarından çocuğa en uygun olanıdır. Geçmişten bugüne oyun da değişime uğramış ve teknolojinin sundukları arasında yerini almıştır. Günümüzde yetişkinlerin çocuklara sunduğu fırsatlardan biri de teknolojidir. Bu yüzden ebeveynlerin çocuğu teknolojiye nasıl yönlendirdiği çocuğun teknolojinin olumlu etkilerine mi yoksa olumsuz etkilerine mi maruz kalacağını belirler (Şenel, 2020). Yetişkinlerin insan gelişimindeki önemi ekolojik kuramda da vurgulanmıştır. Bronfenbrenner'in ekolojik kuramına göre insan gelişimi, içerisinde bulunduğu sistemler ve bu sistemlerin birbiriyle olan etkileşimlerince belirlenmektedir. Bu sistemlerin ilki ve bireyi en yakından etkileyeni mikro sistemdir. Mikro sistem aile ve yakın bireylerden oluşan halkadır (Eslek & Yılmaz Irmak, 2018). Ekolojik kuramın insan gelişiminde etkisi olduğunu söylediği diğer sistem ise ekzosistemdir ve medya ekzosistemin önemli bir kısmını oluşturur.

Anne babalar ve çocuğa eşlik eden yetişkinler çocuk yetiştirme tutumları konusunda medyadan etkileniyor. Böylece medya da çocukların teknolojiyle olan etkileşimine şekil veren unsurlardan biri olmakta (Şenel, 2020). Bu kritik dönemin doğru yönetilmesi için yetişkin rehberliği ve denetimi çok önemlidir. Teknoloji kullanımı ebeveynleri tarafından denetlenmeyen çocukların bilişsel, sosyal ve zihinsel gelişimi tehlikeye girerken, denetlenen çocuklarınsa risklerle karşılaşma ihtimali azalıyor (Söylemez, 2023).

1.1.2. Çocuklar Arasında Teknoloji Kullanım Sıklığı

İnternete ulaşmanın kolaylaştığı günümüzde teknoloji yaşlısından, çocuğuna her bireyin hayatında hızla yerini almıştır. Yetişkinler teknolojiyi alışverişten eğlenceye birçok amaç için kullanmaktadır. Çocuklar da bu hızlı değişimden etkilenmiş ve teknoloji onların da günlük rutinlerinin bir parçası olmuştur. Erken çocukluk, merakın dorukta olduğu bir dönemdir. Oyun da çocuklar için bu merak duygusunu gidermek için en elverişli yollardan birisidir. Çocuklar, yetişkinlerin onlara anlattıklarındansa gözleriyle gördüklerinden daha çok etkilenirler. Tam da bu yüzden çocuklar kendilerine görsel şölen sunan teknolojik cihazları kullanıyor (Özyürek, 2018). Ancak teknolojinin erken çocukluk çağındaki çocuklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri tartışma konusudur.

2018 yılında yapılan araştırmaya göre çocukların ekran süresi gün geçtikçe artarken dijital oyunlarla ilk tanışma yaşları da giderek düşüyor. Çocukların kendine ait bir teknolojik cihaza sahip olması, ilk kullanım yaşı ve günlük kullanım süresi ebeveynin etnik kökeni veya eğitim durumu ile ilişkili değildir (Kabali, Irigoyen, NunezDavis, Budacki, Mohanty, Leister ve Bonner, 2015). Ülkemizde çocukların yaklaşık %30'u televizyon karşısında günde dört saatten fazla zaman harcıyor, hafta sonuna gelince bu oran %71,7'ye çıkıyor. Aynı araştırma her 10 çocuktan yalnızca dördünün teknolojik cihazları önerilen süre kadar kullandığını göstermektedir (Mustafaoğlu, Zirek, Yasacı, & Razak Özdiñler, 2018). Amerikan Pediatri Akademisi, okul öncesi çocukların yatak odalarında televizyon olmamasını ayrıca ekran süresinin iki saatten az olmasını ve iki yaşın altındaki çocuklar için ekran süresi olmamasını öneriyor. Ekran süresi televizyon, bilgisayar, telefon ve diğer elektronik cihazları kullanarak veya izleyerek geçirilen zaman olarak tanımlanmaktadır (Rosen et al., 2014).

Her ne kadar teknolojinin çocuklar üzerinde olumsuz sonuçları yaygın görüş olsa da teknolojinin çocuklara ve gençlere kolaylıklar sağladığını gösteren çalışmalar da vardır. Evlerinde teknolojik aletleri kullanan çocukların bilgisayar okur yazarlık becerilerinin bu aletleri kullanmayan çocuklara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Akkoyunlu & Tuğrul, 2022). Avustralya İnsan Hakları Komisyonu Çocuk Hakları Raporu'nda, çevrimiçi programlar ve dijital teknoloji "kasıtlı olarak kendine zarar veren çocuk ve gençlerin desteklenmesinde" kilit bir unsur olarak görülmüştür. Ayrıca özellikle dezavantajlı çocuklara bireysel ve informal öğrenme yolları sunması teknolojinin avantajları arasında sayılabilir (Swist, T., Collin, P., McCormack, J. & Third, A., 2015).

1.1.3. Teknoloji Kullanımının Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Gelişen teknoloji çocukların hayatına eğitsel veya gündelik birçok kolaylık getirdiği gibi, aynı zamanda kontrolsüz ve sınırsız kullanımı sonucu da birçok tehlike içermektedir (Plowman vd., 2010). Teknolojinin aşırı kullanımının erken çocukluk çağındaki çocukların sağlığı ve gelişimi üzerine olumlu veya olumsuz birçok etkisi vardır. Söz konusu erken çocukluk çağı olunca teknoloji denince akla ilk gelen etkiler olumsuz etkilerdir. Bu da erken çocukluk döneminin kritik bir gelişim dönemi olmasından kaynaklanıyor. Ancak teknolojinin bu çağındaki çocukları olumlu veya olumsuz yönde etkileyecek olmasına karar veren şey teknolojinin kendisi değil, nasıl ve ne sıklıkla kullanıldığıdır. Yetişkin rehberliğinde ve denetimli süreyle kullanıldığı zaman teknoloji erken çocukluk çağında birçok öğrenme ve gelişime imkan vermektedir. Dijital araçlar doğru kullanıldığında okuma yazmaya hazırlık ve matematik becerilerine katkı sağlar. Teknolojiyi kullanan çocuklar kullanmayan akranlarıyla karşılaştırıldığında harfleri yazma ve tanıma konusunda daha hızlıdır (Erden & Uslupehlivan, 2021). Özetle teknolojik içerikler çocukların yaş ve gelişimine uygun olduğunda bilişsel gelişimlerine katkı sağlar diyebiliriz (Şenel, 2020). Ancak yetişkinlerin teknolojiyi doğru kullanma konusunda yeterince bilinçli olmaması bunu zorlaştırıyor (Mustafaoğlu, Zirek, Yasacı, & Razak Özdiñçler, 2018).

Çocuklar telefon, tablet, bilgisayar gibi teknolojileri genellikle tek başlarına kullanmaktadırlar. Çocuklar akıllı cihazlarla zaman geçirdikçe yaşlılarıyla yüz yüze zaman geçirme ve grup oyunlarına katılma ihtimalleri azalıyor (Rosen et al., 2014). Böylece bu bireysel zaman diliminde yaşlılarıyla yüz yüze etkileşime geçmeyen

çocuğun yaratıcılığının ortaya çıkma ihtimali azalmaktadır (Mustafaoğlu, Zirek, Yasacı, & Razak Özdiñler, 2018). İştah kaybı, umutsuzluk, mutsuzluk hissi ve sosyal izolasyon ise aşırı teknoloji kullanımının uzun vadeli etkileri arasındadır. Özellikle dijital oyunlar pasif ve hareketsiz olmayı gerektirmesinden çocukların yaratıcılık ve hayal gücünü de olumsuz yönde etkiliyor ve dikkat problemlerine yol açıyor. Ayrıca ekran süresi akranlar olmadan tek başına geçirildiği için çocukların paylaşma, iş birliği yapma ve sorumluluk alma becerisini engelliyor (Söylemez, 2023). Üç yaşından küçük çocukların eğitsel olmayan video içeriklerini izlemesinin dikkat problemleri ve hiperaktiviteyi tetiklediğine dair sonuçlar alınmıştır (Zimmerman & Christakis, 2007). Başka bir çalışmada ise uzun süre televizyon izlemenin erken çocukluk çağındaki çocuklarda davranış bozukluklarına neden olabileceği bildirilmiştir. Ayrıca çocukların odalarında televizyon olması ile uyku problemleri arasında ilişki olduğu bulunmuştur (Mistry, Minkovitz, Strobino & Borzekowski, 2007). Televizyon veya video izleme davranışının aşırı olması ile konuşmada gecikme arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur (Chonchaiya & Pruksananonda, 2008).

Teknolojik cihaz kullanımı hareketsiz şekilde zaman geçirmeye neden olduğu için fiziksel olarak da çocukları etkilemektedir. Araştırmalar televizyon, bilgisayar, dijital oyun gibi teknolojilere aşırı maruz kalan çocukların obeziteye yakalanma riskinin daha yüksek olduğunu gösteriyor. Ayrıca baş ağrısı da en yaygın etkilerinden biridir. Tablet, televizyon ve telefon gibi cihazları uzun süre hareketsiz şekilde izlemek çocukların iskelet sistemi gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Söylemez, 2023).

1.1.4. Yetişkinlerin Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımına Dair Algısı

UNICEF'in (2017) dijital teknolojilerin çocuklar üzerindeki etkilerini ve gelecekte çocukları nelerin beklediğini incelediği "Dünya Çocuklarının Durumu" raporunda, çocukların giderek daha erken yaşlardan itibaren internete eriştikleri saptanmıştır (Söylemez, 2023). Türkiye'de hane halkının teknoloji kullanımının artması dijital yerli olarak çocukları da çeşitli yönlerden etkileyebilmektedir. Konca'nın (2014) anaokulu öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmasında, çocukların zengin bir teknolojik çevrede yaşadıklarını, günde ortalama 115 dakika televizyon izlediklerini, 28 dakika bilgisayar kullandıklarını, bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik de birçok beceriye sahip olduklarını tespit etmiştir (Öner, 2020). Söz konusu

erken çocukluk dönemi olduğunda çocukların teknoloji kullanımı çoğu kez yetişkin denetimine bağlı olarak gerçekleşiyor. Araştırmalar erken çocukluk çağında çocuğu olan ebeveynlerin teknolojiye bakış açısıyla aynı ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanım alışkanlıkları arasında bağlantı olduğunu gösteriyor. Çalışmalar gösteriyor ki teknoloji bağımlısı anne babalar çocuklarının teknoloji kullanımı konusunda bağımlı olmayan anne babalara göre daha denetimsizdir. Araştırmalar anne ve babaların teknolojinin olası etkileri konusunda yeterince bilinçli olmadığını ve dolayısıyla da riskleriyle ilgili önlem almak konusunda da harekete geçmediklerini gösteriyor (Şenel, 2020).

Plowman ve arkadaşlarının (2010) küçük çocukların ebeveynleriyle yaptığı bir çalışmada, ebeveynler çocuklarının teknoloji kullanımının dört alanı destekleyebileceğini belirtmişlerdir: işlemsel becerilerin kazanılması, dünyaya ilişkin bilgi ve anlayışın genişletilmesi, öğrenmeye yönelik eğilimlerin geliştirilmesi ve teknolojinin günlük yaşamdaki rolünün anlaşılması.

Genc (2014)'e göre çocukları okul öncesi çağıdaki ebeveynlerin %46,88'i çocuklarının akıllı telefon kullanmasıyla ilgili olumsuz düşüncelere, %26,56'sı olumlu düşüncelere sahiptir, %26,88'i ise bu konuda kararsız hissetmektedir. Ancak aynı anda ebeveynlerin gündelik işlerine zaman yaratmak için çocuklarını teknolojiyle baş başa bırakması da yaygındır (Erden & Uslupehlivan, 2021). Annelerin çoğunluğu çocuklarının okul öncesi dönemde bilgisayar teknolojileri kullanımını öğrenmelerini, %31,4'ü belirli sürelerde ve kontrollü olarak kullanmalarını uygun bulduğunu ve %5,8'i bağımlılık yaptığını düşünerek gereksiz bulduğunu belirtmişlerdir (Özyürek, 2018). Çocukları okul öncesine devam eden bir grup anne ile yapılan bir çalışma ise annelerin çocuklarının teknoloji kullanımı konusunda hem olumlu hem de olumsuz düşüncelere sahip olduğunu gösteriyor. Anneler en çok çocukların teknolojiyi uzun saatler kullanmasından kaygılı. Diğer taraftan bu anneler teknoloji sayesinde çocuklarının renk, harf, şekil vb. yeni kavramlar öğrendiğini ve bunun da okul yaşamına yansıdığını bildiriyor. Aynı anneler teknolojiyi kendilerine zaman ayırmak veya günlük işleri için zaman yaratmak amacıyla çocuklarına sunduklarını bildirirken aynı anda çocuklarının kontrolsüz ve aşırı teknoloji kullanımının hırçınlık, saldırganlık ve iletişime geçmeme gibi davranış problemlerine neden olduğunu ve çocuklarıyla olan ilişkilerine zarar verdiğini de bildiriyor (Toran, Ulusoy, Aydın, Deveci, & Akbulut, 2016). Anne babalar çocuklarının teknolojiyi aşırı kullanmaları durumunda

sağlık sorunlarının yanında gerçek hayattan, gelenek ve kültürlerinden uzaklaşacağı endişesi taşıyor. Ayrıca anne babaların diğer bir endişesi de çocukların iletişim becerilerinde gerileme olması ve bağımlılık geliştirmeleridir (Söylemez, 2023).

Öner (2020) yaptığı bir çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin %59.8'i erken çocukluk çağındaki çocukların internet kullanımına, %55.7'si ise erken çocukluk çağındaki çocukların dijital oyun oynamasına karşı olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler erken çocukluk çağındaki çocukların teknoloji kullanımının çocukların bilişsel, duyuşsal, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimlerini olumsuz yönde etkilediğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu yüzden teknolojinin yetişkin denetiminde ve kısıtlı bir zaman ayrılarak yalnızca eğitici amaçlı kullanılmasını önermişlerdir. Aynı öğretmenler çocuklar için teknolojik cihaz kullanımındansa geleneksel oyunları önermektedir. Teknoloji kullanımını destekleyen öğretmenler ise teknolojinin görsel açıdan zengin bir kaynak olduğunu ve tam da bu yüzden somut işlem dönemindeki okul öncesi çocuklar için faydalı olduğunu düşünüyor (Öner, 2020).

1.2. Araştırmanın Problemleri

Araştırma konusu ve hedefleri doğrultusunda şunlara cevap aranmaktadır:

- 1- Yetişkinler erken çocukluk çağındaki çocukların teknoloji kullanımını hangi temalarla ele almaktadır?
- 2- Yetişkinler erken çocukluk döneminde çocukların teknoloji kullanımına dair bakış açılarını ne tür fotoğraflarla ele almaktadır?
- 3- Yetişkinler erken çocukluk döneminde çocukların teknoloji kullanımına dair bakış açılarını ne tür hikayelerle ele almaktadır?
- 4- Yetişkinler erken çocukluk döneminde çocukların teknoloji kullanımına dair algılayışlarını hangi EST (Ekolojik Sistemler Kuramı) sistemine atfetmektedir?

1.3. Varsayımlar

Söz konusu katılımcıların 18 yaş üstü yetişkin olduğu ve evreni temsil ettiği, sorulan soruları ve metinleri doğru anlayıp uygun cevapları verecek düzeyde elverişli olduğu ve söz konusu katılımcıların samimi cevaplar verdiği varsayılmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Nitel araştırma yöntemlerinden olan OSF'nin sağlayabildiği veri ve OYFA ile yapılan analiz sonuçları ile sınırlıdır. Veri 29 Eylül 2023 ve 30 Ekim 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma anketi belirli bir zaman zarfında uygulandığı için bu çalışma kesitsel bir çalışmadır. Katılımcı sayısı/örneklem net onam verenler 123 kişiye ulaşmış olup, analiz bu kişilerle sınırlı tutulmuştur.

1.5. Çalışmanın Teorik (Kuramsal) Çerçevesi

Birçok araştırmacı, eğitimci ve farklı alanlarda hizmet veren uzmanlar (örn., ruh sağlığı çalışanları) çalışmalarında OSF, OYFA, Ekolojik Sistemler Teorisi (EST), Topluluk Temelli Katılımlı Araştırma (TeTKA) yaklaşımlarını kullanmıştır (Armiyau vd., 2022; Hauber-Özer vd., 2021; Dari vd., 2021; Subasi, 2023; Tanhan, 2020; Tanhan & Strack, 2020). Diğer birçok araştırmacı da (Doyumğaç vd., 2021; Genç vd., 2023) bu yaklaşımlardan faydalanarak araştırmaların bu teorik perspektiflerden faydalanarak düzenlenmesini önermiştir. Tüm bu öneriler göz önüne alınarak mevcut tez çalışmasının kuramsal çerçevesini EST bağlamında OSF'nin TeTKA ile kullanılması ve toplanan verinin OYFA ile analiz edilmesi ile oluşturulmuştur. Bu kuramsal çerçeve çalışmanın planlanmasından verinin toplanması, analiz edilmesi ve ilgili ve yetkili kişilere ulaştırılması sürecine kadarki tüm süreci şekillendirmiştir.

1.6. Ekolojik Sistemler Teorisi

Bronfenbrenner (1977) kişiyi hayat boyu etkileyen bileşenleri açıklayan gelişimsel bir çerçeve olarak EST'yi ortaya koymuştur. Bronfenbrenner'in açıkladığı ve kişinin gündelik bağlamlarını meydana getiren beş ana sistem şöyledir: (1) Mikrosistem (okul, ev, vb. yakın bağlam), (2) mezosistem (mikrosistem ile ekzosistem arasındaki bağlantıyı sağlayan sistem), (3) ekzosistem (komşular, sosyal hizmetler, yerel yönetimler vb. bireyi doğrudan olmayan yolla etkileyen faktörler) ve (4) makrosistem (toplum, ekonomi, kültür ve politikaları içeren sistem) kişinin gelişimine etki eden savaş ve ekonomik dalgalanmalar vb. çok daha geniş zaman aralığında yaşanan olayların kapsadığı (5) kronosistem (Bronfenbrenner & Evans, 2000). Kişi modelin merkezindedir sistemlerse kişinin çevresinde toplanmıştır (Tanhan, 2019). Yalnızca sistemler kişiyi etkilemekle kalmaz aynı anda kişi de sistemleri etkiler. Buna rağmen özellikle bazı sistemler öyle kapsamlı ve büyüktür ki, sistemlerin kişinin hayatı üzerinde meydana getirdiği etki kişinin sistemler üzerinde yarattığı etkiye göre

çok daha devasadır (Tanhan, 2019; Tanhan & Francisco, 2019; Tanhan & Strack, 2020).

1.7. Online Seslifoto (OSF)

Özellikle son zamanlarda giderek dikkatleri üzerine çeken nitel bir araştırma yöntemi olan OSF'nin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı gibi artan ve çoğu kez endişe veren bir konuyu anlamak için kullanılmadığı görülmüştür. Nitel Fenomenolojik bir yöntem olan OSF çok yeni bir yöntemdir yine de bütüncül ve kapsayıcı ve pratik olması nedeniyle farklı konular için kullanılmaktadır. Söz konusu çalışmalardan bazıları şöyledir: Hayatını Amerika'da sürdüren Müslüman bireylerin psikolojik durumunu ve üniversite kampüsündeki yaşamlarını anlama (Tanhan & Strack, 2020), Koronavirüs sürecinde lisans öğrencilerinin hayatındaki kolaylık ve zorluklar (Tanhan, 2020), Rusya'da İngilizce eğitimi alan öğrencilerin algısı (Volkodav ve Volkodav, 2023), uzaktan eğitimi keşfetmek (Doyumğaç vd., 2021; Subasi, 2023; Tümkiye vd., 2021), kadınların kendi cinselliğine bakışı (Ozkan & Tanhan, 2023) ve korona sürecinde çiftler açısından kolaylık ve zorluk yaratan etmenler (Genç vd., 2021). Diğer bazı araştırmacılar geleneksel yani yüz yüze ve az kişi ile seslifoto çalışması yapmış ve onlar da OSF'nin yenilikçi ve oldukça kapsamlı olduğundan bahsetmiştir (Waegh, Teaurere, Orams, ve Lück, 2023).

1.8. Topluluk Temelli Katılımlı Araştırma (TeTKA)

Problemleri ve kaynakları ortaya koyarak hayat kalitesini artırmak hedeflenmektedir. Çeşitli topluluk ve gerekli kurumlarla iş birliği yapmak halk sağlığı için çok önemlidir. Çeşitli araştırmacılar TeTKA için (Dari vd., 2019; Tanhan & Strack, 2020) birbirinden farklı terimler kullansa da hepsi problemleri çözüme kavuşturmayı ve insan yaşamını iyileştirmeyi hedefler. TeTKA bireylerin sorunlarını açığa kavuşturmak için üstten bir bakış açısını reddeder (Dari vd., 2023; Tanhan, 2020). Örneğin Tanhan ve Strack (2020) OSF yöntemiyle Amerika'daki bir üniversitedeki 118 kişiyle çalışmıştır. Başka bir örnek olarak, Tanhan ve Francisco (2019) Amerika'daki bir üniversiteden bir toplulukla çalışmıştır. Araştırmacılar (Tanhan & Francisco, 2019; Tanhan & Strack, 2020) söz konusu toplulukla çalışarak bu kişilerin ruhsal ve ekonomik açıdan yaşamlarını daha kolay ve zor hale getiren etkenleri incelemiştir. Kolay hale getiren etkenlerin sayısının artırılması ve zorlaştırıcıların daha verimli şekilde değerlendirilmesi için araştırmacılar

katılımcılarla birlikte aktif savunuculukta bulunmuş ayrıca bundan önemli çıktılar almışlardır.

1.9. Online Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (OYFA)

Tanhan ve Strack'in 2020'de geliştirdiği OYFA katılımcıların sesini olabildiğince olduğu gibi korumak ve aktarmak için geliştirilmiş bir nitel veri analizi yaklaşımıdır. Tanhan ve Strack (2020) OYFA'yı geleneksel Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz'in (YFA; Smith ve Osborn, 2003; Smith 2011) omuzları üzerinde geliştirmişlerdir (Tanhan, 2020). Tanhan (2020) OSF'yi Türkçe'ye adapte ederken OYFA'yı da Türkçe'ye adapte etmiştir. Mevcut araştırmada verinin analizi için OYFA işe koşulmuştur.

Tanhan ve Strack'in (2020) geliştirdiği ve Tanhan'ın (2020) uyarladığı OYFA söz konusu olduğunda katılımcının sesini ve bakış açısını daha iyi yansıtmak hedeflenmiştir. Katılımcı fotoğraf ve hikâyesinin temasını kendisi yazmaktadır. Böylelikle katılımcının bakış açısını daha iyi şekilde ortaya koymak mümkün olmuştur.

OYFA toplanacak verinin şekillendirilmesinde ve analizinde tek başına veya OSF ile toplanan verilerin analizinde kullanılabilmektedir (Tanhan, 2020; Tanhan & Strack, 2020). OYFA daha çok OSF ile toplanan verinin analizinde kullanılmıştır (örn., Armiyau vd., 2022; Genc vd., 2022; Doyumğaç vd., 2020; Ozkan & Tanhan, 2023; Öğülmüş vd., 2021; Subasi ve ark., 2023; Tanhan ve ark., 2021; Tümkaya vd., 2021; Volkodav ve Volkodav, 2023). Ancak OYFA'yı toplanacak verinin şekillenmesi ve toplanan verinin analizi için de bazı araştırmacılar kullanmıştır (örn., Kızılay, 2022; Koç Koca, 2023; Subasi, 2023).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Söz konusu çocuklar olduğunda onlarla ilgili bilgiye ulaşmak için genellikle anne ve babalara ve birlikte yaşadıkları kişilere yani yetişkinlere başvururuz. Bu araştırma, yetişkinlerin erken çocuklukta teknoloji kullanımına ilişkin anlayış ve bakış açısını, ortaya çıkacak ana temalar aracılığıyla açıklayan nitel bir araştırmadır. Bu mevcut tez çalışmasında Fenomenolojik nitel bir araştırma yöntemlerinden olan ve bu mevcut tezde Tanhan ve Strack'ın 2020'de Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirdiği ve Tanhan'ın 2020'de Türkiye'de ruh sağlığı hizmetleri alan bir üniversiteli öğrenci örneklemiyle çalışarak Türkçe'ye adapte ettiği Online Seslifoto (OSF) kullanılmıştır. Araştırmada erken çocuklukta teknoloji kullanımına dair doğrudan sorular sormak yerine OSF yöntemi işe koşulmuştur. Böylece yetişkinlerin zihinlerinde yer alan gerçek algılayışlarını keşfetmek hedeflenmiştir.

Bir önceki bölümde açıklanan kuramsal çerçeve takip edilerek çalışmanın verisi online olarak GoogleForm üzerinden toplanmıştır. OSF çalışmalarına uygun olarak Ekolojik Sistemler Teorisi (EST) düşünülerek Türkiye'nin farklı bölgelerinde ve sosyoekonomik düzeylerine sahip kişilere ulaşmak için TeTKA perspektifinden hareket edilmiştir.

2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma örneklemi, amaçlı örneklem çeşitlerinden kolayda örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Örneklemin zengin olması ve toplumu temsil etmesi için Topluluk Temelli Katılımlı Araştırma (TeTKA; Tanhan, 2020) ilkelerine uygun olarak OSF'yi iyi seviyede öğrenen ve çalışmaya ilgi duyan gönüllü bireyler çalışmanın linkini WhatsApp grupları aracılığıyla yaymıştır. Bu gönüllü TeTKA üyeleri aynı zamanda amaca uygun katılımcıların katılım sürecinde takıldıkları sorularda da yardımcı olarak onları araştırmaya dahil ederek süreci desteklemiştir.

Araştırmaya 18 yaş üstü katılımcılar dahil edilmiştir. Toplam 127 katılımcı katılmış ve 123 katılımcı onay verdiği için verilerin analizi bu nihai 123 kişi üzerinde yapılmıştır. Katılımcılar hakkında detaylı bilgi sonuç kısmında verilmiştir.

2.2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırma tamamen online uygulanmış ve araştırmamanın tüm soruları GoogleForm'da hazırlanmıştır. Böylece katılımcı kendisine verilen link üzerinden aşağıda yer alan tüm süreci takip etmiştir. Katılımcı linke tıklamış ve katılımını link üzerinden online tamamlamıştır. Araştırma formu ve her adımında yer alan videolara bu linkten ulaşılabilir: <https://forms.gle/iueFJYz7cFDhs4H56>

Form bir ana giriş (OSF hakkında genel bilgi videosu, geçici/ilk onam sorusu, gmail hesabı açma ve nasıl kullanılacağı bilgisi) ve iki ana bölümden oluşmuştur. Yetişkinlerin perspektifinden erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımını Online Seslifoto (OSF) yöntemiyle anlama formu (1. Bölüm) ve sosyodemografik bilgilerin toplanması formu (2. Bölüm). OSF çalışmalarında sorular biraz uzun olduğu ve zaman istediği için önceki OSF araştırmacıları önce OSF formunun sonra sosyodemografik soruların sunulmasını önermiş ve birçoğu (Tanhan, 2020; Tanhan ve Strack, 2020) da bu sırayı takip etmiştir.

2.2.1. Araştırmaya Ana Giriş

Ana girişte araştırmacı OSF'yi geliştiren Tanhan (2020)'nin OSF katılımcıları için hazırladığı ve tüm katılımcı ve araştırmacıların kullanımına ücretsiz bir şekilde sunduğu ve YouTube'a yüklediği 44 dakika 54 saniyelik videoyu katılımcılara sunmuştur. OSF'de katılımcıya OSF'nin kökenleri, temel amacı, felsefesi ve sonuçların nasıl analiz edileceği ve kimlere nasıl iletileceğinin bilgisinin verilmesi çok önemlidir. Bu açıdan OSF'yi geliştiren Tanhan (2020)'nin bu amaçla hazırladığı video bu mevcut tez çalışmasında ana girişe eklenmiştir: https://www.youtube.com/watch?v=_e0imJTtC_Y&t=353s

2.2.2. Online Seslifoto (OSF) Formu (1. Bölüm ve 5 Adımı)

Bu birinci bölüm beş ayrı adımdan oluşmuştur. Literatür incelendiğinde OSF'nin hem bir yöntem hem de teknik olduğunu görüyoruz. Doğası gereği OSF katılımcıya daha anlamlı ve kolay bir katılım sağlayarak bir konu hakkındaki perspektifini paylaşmasını sağlaması açısından esnek bir yaklaşımdır (Tanhan, 2020; Tanhan ve Strack, 2020). Araştırmacı katılımcıları OSF hakkında bilgilendirmek ve katılımlarını kolaylaştırmak ve eğlendirici hale getirmek için araştırmacı formun her bir adımını videoya da almış ve forma eklemiştir. Böylece katılımcı ister formun her adımını

okuyarak isterse de izleyerek ilerlemiştir. Formda kullanılan tüm videoların bağlantıları ekte sunulmuştur.

1. Bölüm - 1. Adım: Aklınıza gelen ilk kelimeler/kavramlar:

Birinci bölümde katılımcıdan “erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı” üzerine düşünceleri ve zihinlerinde beliren sözcük veya sözcükleri yazmaları istenmiştir. Bir sonraki basamakta yazmış olduğu sözcükler içinden daha önemli olan bir yada birkaç sözcüğün üzerinde durarak en az bir ve en fazla on kelime yazması istenmiştir. Bu yönerge hem yazılı şekilde hem de video ile katılımcıya açıklanmıştır.

1. Bölüm - 2. Adım: Fotoğraf Yükleme

Bu basamakta katılımcıdan “erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı” deyince zihinlerinde ortaya çıkan ve bir önceki basamakta yazdıkları kelimeleri temsil edecek bir fotoğraf çekmeleri istenmiştir. Katılımcılar daha önce çektikleri fotoğrafları da kullanabilecektir. Yüklenen fotoğraf herhangi bir kişiyi içermemeli ve üçüncü kişilerin özel mülküne ait tanınacak bir unsurdan oluşmamalıdır. Kendileri tarafından çekilmiş bir fotoğrafın daha değerli olacağı belirtilmiştir.

1. Bölüm - 3. Adım: Hikâye ekleme

Bu basamakta katılımcıdan yüklediği fotoğrafına ses vermesi yani fotoğrafının hikayesini yazması beklenmiştir. Yazacakları hikayenin, erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı için yükledikleri fotoğrafa anlam katacağı belirtilmiştir. Hikayenin daha anlamlı ve daha kapsamlı olması için GÖZSAN sorularından faydalanmaları önerilmiştir. Hikayeyi yazarken kişisel bilgiler kullanılmaması ve kullanıldığı takdirde veri analizi sürecinde böyle özel bilgilerin değerlendirmeye alınmayacağı belirtilmiştir. Katılımcılara aşağıda GÖZSAN kısaltmasının ilk anahtar kelimelerinin harflerinden oluşan altı soruyu incelemeleri önerilmiştir. GÖZSAN sorularına bakarak kapsamlı, açık, öz ve anlamlı bir hikâye yazabilecekleri belirtilmiştir.

- Fotoğrafta erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair NE GÖRÜYORSUNUZ?
- Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair fotoğrafınızda NELER OLUYOR (fotoğrafi kısaca anlatınız/betimleyiniz)?

- Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair fotoğrafınızda olanların SEN/SİZ (bireysel veya beraber yaşadığımız topluluğumuz için) ile nasıl bir ilişkisi var?
- Bu durum veya durumların oluşmasını SAĞLAYAN veya oluşmasına SORUN olan ne?
- Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair fotoğrafınızı alırken ve şu anda bunları yazarken ne YAŞIYORSUNUZ (bedensel his, duygu, düşünce, davranış)?
- Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair önemli kelime/leri, fotoğraf ve hikâyenizi düşündüğünüzde bu konuda hepimiz (öğretmenler, ruh sağlığı çalışanları, ebeveynler, ilgili kurum ve kuruluşlar, araştırma merkezleri, üniversiteler, yöneticiler ve diğerleri) bu konudaki anlamlı faktörleri artırmak ve işlevsel olmayan faktörleri de en sağlıklı şekilde ele almak için NE YAPABİLİRİZ?

1. Bölüm - 4. Adım: Özet kelimeler, metafor, tema

Bu birinci bölümü birinci basamağında katılımcıdan yukarıdaki ilk adımları yani erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair akıllarına gelen ilk kelimeler, fotoğraf ve hikâyesini düşünerek bütün bunları kapsayan özet kelime ya da tema belirlemesi istenmiştir. Bu kelime veya temaların en çok 10 kelime olması istenmiştir.

1. Bölüm - 5. Adım: Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair bakış açınızı aşağıdaki EST sistem veya faktörlerinden hangisine atfediyorsunuz; yani sizin erken çocuklukta teknoloji kullanımına dair bakış açınızı hangi sistem veya etmenler etkiledi, oluşturdu?

Bu beşinci basamakta katılımcıdan kelime, fotoğraf, hikâye ve özet kelime (metaforlar) yoluyla aktardıkları “erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı” anlayış ve bakış açılarını hangi ekolojik sistem/sistemlere atfettikleri, hangi etkenlerin bu bakış açılarında belirleyici olduğunu anlamak için aşağıdaki beş seçenek sunulmuştur. Katılımcılar birden çok seçenek işaretleyebilmişlerdir. Bu sistemler EST (Bronfenbrenner, 1977) ve önceki OSF araştırmalarından yararlanılarak ortaya çıkmıştır (Ozkan & Tanhan, 2023; Subasi, 2023; Tanhan vd., 2021; Tanhan, 2020).

(1) Bireysel/işsel faktörler: Kişinin bedensel his, düşünce, duygu, davranış, değer, tutum, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi.

(2) Mikrosistem faktörler: Okul, aile, arkadaşlar, fiziki çevre, dinî/manevi kaynaklar gibi.

(3) Egzosistem faktörler: Komşular, medya, sosyal hizmetler, yerel yönetimler, yerel kuruluşlar.

(4) Makrosistem faktörler: Toplum değerleri, ekonomi, merkezi yönetimlerin politikaları.

(5) HEPSİ beraber algılayışımı etkilemektedir.

2.2.3. Sosyodemografik Bilgi Formu (2. Bölüm)

Araştırmacı tarafından katılımcıların özelliklerini ve araştırmaya yönelik değişkenleri daha doğru değerlendirmek için hazırlanan formudur. Yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olmak gibi yedi soruyu kapsamaktadır. Formda katılımcının kendisine en uygun seçeneği işaretleyeceği çoktan seçmeli ve boşluk doldurma soruları cevaplaması beklenmiştir.

2.3. Araştırmanın Etik Kurul İzinleri

Bu çalışmanın etik kurallara uygunluğu İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı tarafından 08.03.2023 tarih ve 2023-03 sayılı toplantısında incelenmiş olup, çalışmanın ve çalışmada izlenecek yöntemlerin etik kurallara uygun olduğuna karar verilmiştir. Formda belirtilen prosedüre uygun şekilde veri toplama sürecinde gönüllülük esas alınmış, çalışma hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi: Online Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (OYFA)

Bu tez çalışmasında, OSF formuyla katılımcılardan elde edilen hikaye ve özellikle de özet kelimeler OYFA yöntemiyle analiz edilmiştir. Demografik ve bağlamsal sorulara verilen yanıtlar da analize dahil edilmiştir. Katılımcıların kullandığı özet kelime, tema ve metaforlar doğrultusunda tema grupları oluşturulmuştur. Toplam katılımcı sayısının en az %3'ü tarafından kullanılmayan temalar anlamca yakın olan tema grubu ile birleştirilmiştir. Yakın bir tema ile birleştirilemeyen ve özgün bir değere sahip temalar ise Tanhan (2020) tarafından önerildiği gibi katılımcıların deneyimleri ve seslerinin korunması ve ilgili kurum ve kuruluşlara aktarılması için tek başına birer tema olarak bırakılmıştır. Bu araştırmada

OYFA dört basamaklı şekilde uygulanmış, beşinci basamakta nicel veri analiz edilmiştir.

1. Aşama – Onam İzni, Verinin Bütünlüğü ve Verinin Kişisel Bilgi İçermesi için İnceleme: Bu aşamada bütün veriler incelenerek, tam olmayan veriler, yeniden gönderilen veriler ve araştırma için yetersiz olan formlar analiz dışı bırakılmıştır. Onam formunda “Gönderdiğim kelime, fotoğraf, hikaye veya özet kelimeler bu tez çalışmasında kullanılmasın. Tezi sadece merak ettiğim için katılıyorum.” seçeneğini işaretleyen dört katılımcı ana veriden çıkarılmıştır. Hikaye veya fotoğraflarda yer alan kişisel (özel) bilgi varsa bunlar önce düzenlenmiş ve böylece diğer hikaye ve fotoğraflar gibi anonim hale getirilmiştir.

2. Aşama – Katılımcıların Özet Kelime veya Temalarını Ana Temalar Altında Gruplama: Bu ikinci aşamada, katılımcının OSF formunun dördüncü adımında yazdığı özet kelime veya temalar incelendi. Ortaya çıkan temalar bu aşamada OYFA adımları izlenerek ana temalar altında kategorilere ayrıldı. Her bir katılımcıdan elde edilen özet kelime veya temalar önceki OSF araştırmacılarının (Armiya vd., 2022; Doyumgaç vd., 2021; Tanhan vd., 2021; Ünsal Seydooğulları, 2023) önerdiği gibi üç ana tema altına yerleştirilmeye çalışılmıştır.

3. Aşama –Hikaye ve Temalarını EST Sistemlerinden Hangisi veya Hangilerine Atfedildiğini İncelemek: Bu adımda katılımcıların EST sistemlerinden hangisi veya hangilerine hikayelerini ve/veya temalarını atfettiği analiz edilmiştir. Tablo 1’de bu atfetme detaylı bir şekilde verilmiştir.

4. Aşama – Fotoğrafları Gruplama: Bu son dördüncü aşamada katılımcıların fotoğrafları fotoğraftaki içeriklere (ör., nesneler, semboller) göre gruplara ayrılmıştır. Fotoğraflar hikâye ve temadan bağımsız şekilde gruplara ayrılmıştır. Böylelikle erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımının nasıl resmedildiğine dair bakış açısı kazanmaya çalışılmıştır. Fotoğraf tablosunda sayısal analiz gösterimi yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların demografik özelliklerini gösteren bulgular, ulaşılan betimsel verilere dair sonuçlar ve araştırmaya dair temsili fotoğraflar bulunmaktadır.

3.1. Nicel Bulgular

Tezin bu bölümünde yetişkinlere demografik bazı ile OSF yöntemi kapsamında yetişkinlerin erken çocuklukta teknoloji kullanımı anlayışlarını hangi ekosisteme atfettiklerine dair sorulan nicel sorulara verilen cevapların dağılımları sunulacaktır. Katılımcılar birden çok ekolojik sistem düzeyine atfedebilmiştir.

3.1.1. Demografik Bulgular

Ankete 127 kişi katılmış ancak 123 kişi araştırmada verilerinin kullanılması için onam vermiştir. OSF çalışmaları uzun sürdüğü için Tanhan (2020) iki defa onam sorulmasını önermiştir. Çalışmanın başında ilk onam sorusu sorulur ve bunun geçici olduğu ve cevaplanmasının da zorunlu olmadığı belirtilmiştir. Buradaki temel amaç katılımcıya onamının alınacağı ve bunun hassasiyetle tüm çalışmanın en sonunda tekrar ve kalıcı olarak sorulduğu hatırlatılmıştır. Katılımcı tüm çalışmayı bitirdiğinde en sonunda cevaplanması zorunlu ve son (kalıcı) ikinci onam sorulmakta ve bu son karara göre hareket edilmektedir.

Bu mevcut tez çalışmasında ilk (geçici ve cevaplanması zorunlu olmayan) onamda evet diyen 113 ve ilk (geçici) onamda hayır diyen 14 kişi olmuştur. Son (kalıcı ve cevaplanması zorunlu) onamda evet diyen 123 kişi ve son (kalıcı) onamda hayır diyen 4 kişi olmuştur. Böylece onam verip, araştırmaya tam katılan ve böylece analiz için kullanılan kişi sayısı:123 olmuştur.

Kadın sayısı 74 ve erkek sayısı 46 kişi olmuştur. Medeni durum: 46 kişi bekar, 1 kişi boşanmış, 76 kişi evli olduğunu ifade etmiştir. Veri 29 Eylül 2023 ve 30 Ekim 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Yaş aralıkları: 18-25 aralığında 28 kişi; 26-35 yaş aralığı 34 kişi; 36-45 yaş aralığı 51 kişi; 41-55 yaş aralığındaki 9 kişi ve 55 üstü 1 kişi katılmıştır. Bu katılımcılar 24 farklı şehirden katılmıştır.

Eğitim seviyesi için en son mezun olunan eğitim seviyesi sorulduğunda: okula hiç gitmemiş bir kişi, ilkokul dört kişi, ortaokul iki kişi, lise mezunu 21 kişi, üniversite

mezunu 80 kiři, lisansüstü veya doktora mezunu 15 kiři řeklinde olmuřtur. Çocuęum var diyen 70 ve çocuęum yok diyen 53 kiři olmuřtur. Sosyoekonomik durum açısından: Çok dűřűk (4 kiři), dűřűk (14 kiři), iyi (23 kiři), orta (81 kiři), çok iyi (1 kiři) řeklinde olmuřtur.

3.1.2. Ekolojik Sistemler Teorisine atfetme:

Katılımcılar arařtırma için online forma yűkledikleri fotoęraf, hikűye ve űzet kelimeleri dűřűnerek “erken çocuklukta teknoloji kullanımı” bakıř açılarını yani alęı ve anlayıřlarını EST’nin hangi sistemlerine atfettikleri, hangi faktűrlerin bu bakıř açılarını etkiledięi sorulmuř ve ařaęıdaki seçenekler sunulmuřtur. Katılımcı bir veya birden daha fazla EST dűzeyini/sistemini seebilmiřtir. Yukarıda da açıklandıęı gibi sűz konusu sistemler Ekolojik Sistemler Teorisi’nden (EST) ve űnceki OSF arařtırmalarından yararlanılarak elde edilmiřtir.

Tablo 1. Ana Temaları veya Faktűrleri EST Kuramına Atfetme (N = 123)

EST Dűzeyleri	Bireysel/ İsel	Mikrosistem	Ekzosistem	Makrosistem	Hepsi Beraber
	%42 (n = 51)	%42 (n = 52)	%24 (n = 29)	% 20 (n = 25)	%62 (n = 76)

*Katılımcılar ana temaları veya faktűrleri birden çok EST dűzeyine atfedebilmiştir; yukarıdaki sayılar en yakın tam sayıya yuvarlanmıştır.

3.2. Betimsel Bulgular

Belirtilen veri analiz aşamaları izlenerek aşağıda iki başlığa ayrılan sonuçlara ulaşılmıştır.

3.2.1. Yetiřkinlerin Erken ocukluk Dűneminde Teknoloji Kullanımı Algısına Dair Ana Temalar

Tezin bu bűlűműnde yetiřkinlerin perspektifinden erken çocukluk dűneminde teknoloji kullanımının OSF yűntemi kapsamında sorulan 3 temel betimsel sorunun yanıtlarının OYFA yűntemi kullanılarak elde edilen temalar, arařtırmacılar tarafından gruplanarak ana temalar oluřturulmuřtur. Herhangi bir ana temaya dahil edilemeyen temalar ise “dięer” bařlıęı altında gruplanmıřtır. Bűylece katılımcıların erken çocukluk dűneminde teknoloji kullanımına dair algılarını en sık hangi temalarla ifade ettięini gűrmek műmkűn olmuřtur. Ana temalar Tablo 2’de verilmiřtir.

Tablo 2. Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımı Algısı Ana Temaları (N = 123)

Tema no	Temalar	Toplam Kişi	Toplam Yüzdelik %
1	Ebeveyn kontrolü, anne babaların kısıtlaması, yetişkinlerin kötü örnek olması	24	20
2	Bağımlılık, irade, şiddet, kötü alışkanlıklar, tembellik, erken yaşta makyaj yapmaya başlamak, okula uyum problemi	24	20
3	Kontrolsüz kullanım, zaman kaybı	24	20
4	Sosyal duygusal gelişime olumsuz etkileri, akranlarla zaman geçirememesi, doyumsuz çocuklar	18	15
5	Hiperaktivite ve dikkat dağınıklığı, bilişsel gelişime olumsuz etkileri	16	13,3
6	Çocuklara uygun içerikler üretilmesi, teknolojinin doğru kullanımı	16	13,3
7	Yetişkinlerin kendine zaman ve alan yaratmak için teknolojiyi kullanması, kolayca kaçmak, çalışan anne olmak	15	12,5
8	Teknolojinin hayatımıza getirdiği kolaylıklar, çocukların güvenliğini artıran teknolojik aletler, akıllı saat,	13	10,8
9	Yeni öğrenmeler ve eğitim için fırsat, İngilizce öğrenme, ödev yapma	13	10,8
10	Toplumun bilinçlenmesi, danışmanlık hizmeti, yetkililerden yardım bekleme, öğretmenlerin evde yapılacak etkinlik önerisi sunması	12	10
11	İletişim bozukluğu, aile içi problemler	11	9,1
12	Doğada zaman geçirmemek, açık havadan mahrum kalmak, hapis hayatı yaşamak, yerel yönetimlerin yeşil alan konusunda yetersiz olması	11	9,1
13	Çaresiz, kaygılı, umutsuz hissetme	10	8,3
14	Fiziksel rahatsızlıklar. Göz bozukluğu, baş ağrısı, obezite vb.	10	8,3
15	Teknolojiye alternatif olabilecek etkinlikler sunmak, aileyle kaliteli zaman geçirme, çocukları faydalı kuruluşlara yönlendirmek	8	6,7

16	Yalnızlaşma, bireyselleşme, topluma faydalı ve uyumlu bireyler yetiştirmek	7	5,8
17	Ahlak gelişimini bozma, ahlaki bozulma	4	3,3
18	Çağa uygun beceriler kazanmak için teknoloji kullanımının gerekliliği, geleceğe hazırlamak	4	3,3

*127 kişi katıldı; 4 kişi onam vermedi; 123 kişi onam verdi ve tam katıldı. Nihai örneklem 123 kişi. %3 yüzdeliğinin altında kalan temalar birleştirildi Tanhan (2020)'de önerildiği gibi.

3.2.2. Yetişkinlerin Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımı Algısına Dair Fotoğraflar

Tablo 3. Fotoğrafın İçerik Analizine Göre Ana Kategorileri (N = 123)

Ana Kategoriler	Alt kategoriler	Alt kategoriler (n ve %)	Ana Kategoriler (n ve %)
Fotoğrafın Orijinallik Durumu	Fotoğraf çekimi (kendi çektiği)	88; %71,54	123; %100
	Hazır foto (elektronik)	28; %22,76	
	İnsan (kendi çizimi)	2; %1,63	
	Video (kendi çekimi)	2; %1,63	
	Yazı/broşür	2; %1,63	
Işık	Aydınlık	84; %68,29	123; %100
	Loş ışık	33; %26,83	
	Karanlık	4; %3,25	
Renk Çeşitliliği	Çok renkli (3 üzeri)	91; %73,98	121; %98,37
	Az renkli (2 renkli)	29; %23,58	
	Tek renk	2; %1,63	
Mekan	İç mekan	81; %65,85	98; %79,67
	Mekan belirsiz	25; %20,33	
	Dış mekan	17; %13,82	
Teknoloji	Cep telefonu	32; %26,02	83; %67,48
	Dizüstü bilgisayar	18; %14,63	
	Tablet	16; %13,01	
	Televizyon	11; %8,94	
	Modem	7; %5,69	
	Masaüstü bilgisayar	6; %4,88	
	Diğer teknolojik cihazlar	27; %17	
Eşya	Masa(20), kitap(9), sandalye(8), halı(8), lamba(5), defter(5), kalem(4), koltuk(5), TV konsolu(4), üçlü priz(4), perde, dolap, perde, gözlük, mutfak eşyaları...	63; %51,2	63; %51,22
İnsan bedeni	Çocuk	24; %19,51	37; %30,08
	Erkek	9; %7,32	

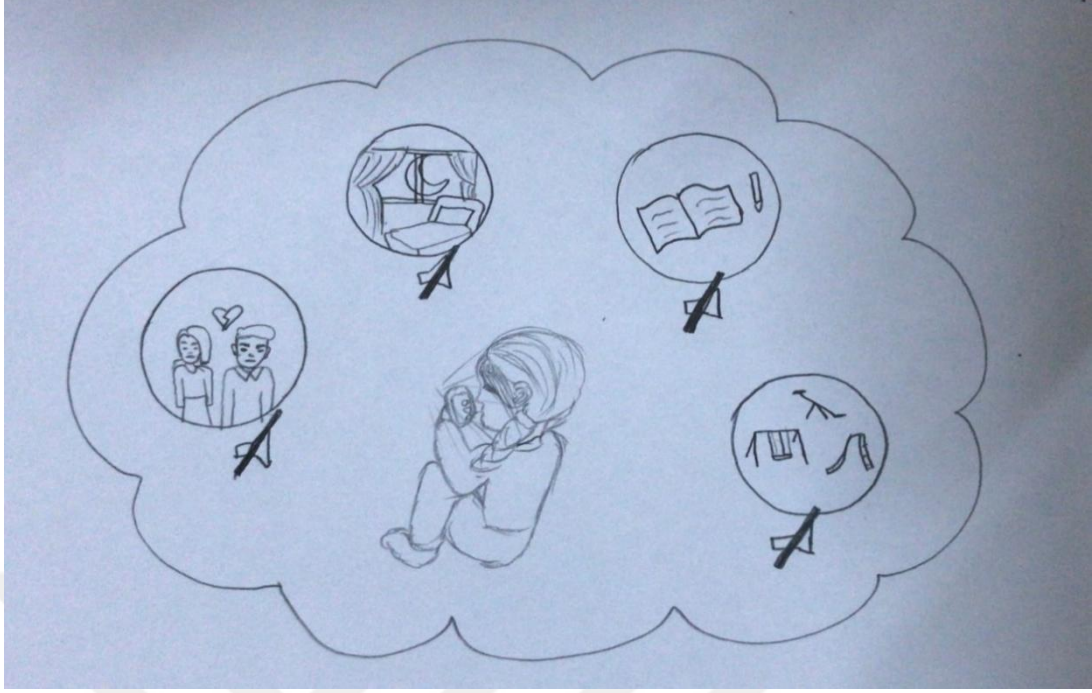
	Kadın	6; %4,88	
	El	6; %4,88	
Doğa	Ağaç	8; %6,50	14;
	Bulut	5; %4,07	%11,38
	Toprak	4; %3,25	
	Ot	3; %2,44	
	Diğer	11; %8,91	
Materyal	Türkiye bayrağı, Atatürk resmi, oyuncak bebek, peluş oyuncak, lego, oyuncak araba, oyun hamuru, minder, akrilik boya....	14; %11,38	14; %11,38
Yiyecek içecek	Lokum, dolma, mısır, nohut, kebab, tuz, dürüm, patates kızartması, ezme	10; %8,07	10; %8,07
Dini Semboller	Camii	1; %0,81	2;
	Çini	1; %0,81	%1,63
Diğer	Yazı(17), duvar(8), bina(9), parke, aydınlatma direği, bank, basketbol sahası, kaldırım, cadde, sigara paketi, korkuluk, vinç, trafo, karekod, pencere	38; %31	38; %31

*123 kişi onam verdi ve katıldı. Yukarıdaki kategoriler önceki OSF çalışmalarından da faydalanılarak ve ortaya yeni çıkan kategorilerden de faydalanılarak oluşturulmuştur.

3.2.3. Katılımcılara Ait Temsili Fotoğraflar ve Hikayeleri

Ana temaları temsilen seçilen 12 katılımcının fotoğraf, hikâye ve temalarına aşağıda yer verilmiştir.

Fotoğraf 1. Tema1: Ebeveyn kontrolü

Hikaye: Fotoğrafta erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair çevresine soyutlanmış bir çocuk var. Ebeveynleri ile iletişimi minimize olmuş, parkta oynamaktansa telefon/tablet ile vakit geçirmenin daha cazip geldiği, bu bağımlılığın okul başarısı ve uyku düzenine dahi etki ettiği bir durum söz konusu. Bu durum kontrollü ve sınırlı kullanım sağlanmadığında kaçınılmaz. Bilgiye erişimi kolaylaştıran cihazlar ve internet, okullarda kullanımı yaygınlaşan akıllı tahtalar vs. düşünüldüğünde aslında doğru kullanımda fayda sağlayarak hayatımızı kolaylaştırırken; bilinçsiz kullanıldığında toplumdan soyutlanmış, yaratıcı zekası körelmiş bireyler yetişmesine neden olması, gelecek nesil için endişe verici. Eğitim ailede başlar gerçeği ile hareket ederek önce ebeveynler, sonra devlet ve devletin ilgili birimlerinin, teknolojinin doğru kullanımıyla ilgili çocukları bilinçlendirmesi şart ve mümkün.

Fotoğraf 2. Tema 2: Bağımlılık, irade, kötü alışkanlıklar

Hikaye: Erken çocukluk dönemindeki bir çocuk zamanın büyük bir çoğunluğunu internette geçirmektedir videoların zararlarının üstüne çocuk bu alışkanlıktan ötürü okula uyum sağlamakta problem yaşar. Yetişkin olarak çocuğun gelişim dönemine yönelik faydalı aktivite yaparak internet kullanma süresi azaltılıp okula uyum arttırılmalıdır.

Fotoğraf 3. Tema 3: Kontrolsüz kullanım, zaman kaybı

Hikaye: aslında ilk başta bakıldığında konsol üstünde bir tablet görünüyor ancak bu tablet kullanımı kızıma ait ve şarjı bitmemesi gerekiyor. kızım erken yaşta teknoloji ile tanıştı sizin sorularınıza ne kadar yanıt verebilir veya konu ile ne kadar ilgili olabilir bilmiyorum ancak aya su için çok büyük etkilerini göremedim. yalnız olan ebeveynler özellikle eş ile ortak saatlere sahip olamayan ebeveynler için maalesef hiç uygun görülmesi de kurtarıcı olabiliyor. ancak şimdiki teknoloji kullanımı seçenekleri ile belki kısmen zararlı olan kısmı absorbe edebiliyoruz aya su sadece yaşına uygun olan şeyleri izleyecek şekilde ayarlandı bütün teknolojiler. sadece tek farkettiğim aya su ile sürekli iletişim ve konuşma halinde olmama rağmen geç konuştuğunu düşünüyorum bunun da erken yaşta teknoloji ile tanışması sonucu olabileceğini düşünüyorum. teknoloji hayatımızın her ne kadar istemesek de bir parçası bizler bunun için ancak kısa süreli çözümler üretebiliriz. her ne kadar yok ben kullanmıyorum izin vermiyorum desek bile bir gün bir dost ortamında yaşıtı ile bu hikayeyi yaşamaya başlıyor çocuk. bunun önlemi değil ancak sağlıklı ve ölçülü olanı kaçınılmaz gibi geliyor bana. kaldı ki annenin işlerini yaparken ki kadınlar özellikle çok fazla sorumluluk altında olmaları ve çocukla sürekli birebir olmaları sebebi ile bu sorumlulukları için de zaman bırakabiliyor ölçülü olması şartı ile ben sakıncasını yaşamadım ve görmedim. hayatı daha anlamlandırmak için ne yapabiliriz? belki de

kadın özne olduğunu düşünürsek üzerindeki sorumlulukların azalması ile çocukla birebir geçireceği vakitleri bu tür teknolojiler ile kanallıze etmelerinin önüne geçirebiliriz. ancak yine söylüyorum bir topluluk dahilindeyiz aidiyet içindeyiz çok erken yaşta korunsu bile çalışan bir annenin çocuğı tv yi ekranı kreşte görebilir arkadaşından duyabilir işitsel olarak. hepimizin elinde hayatımızın bir parçası telefon ve çoğumuzun elinden düşmüyor dolayısı ile bunun önüne geçilebilir bir risk olarak görülmesinden ziyade topluma entegre olacak şekilde uyarlanması sanırım bir çok konuda kolaylık sağlayacaktır.

Fotoğraf 4. Tema 4 : Sosyal duygusal gelişime olumsuz etkileri, akranlarla zaman geçirme, doyumsuzluk

Hikaye: Fotoğrafta sahil kenarında kurumuş halde olan ama gözüme güzel görünen fotosentez yapma fonksiyonunu yapraklarını kaybettiği için yerine getiremeyen bir ağaç var. Bu fotoğrafı çekerken dışarıdan görüntüsü güzel ama kupkuru bir ağaç olduğunun farkına varmadan sadece hoşuma gittiği için çekmiştim. Fakat daha sonra fotoğraf üzerine düşünürken kurumuş bir ağacın sahil kenarında olmasının onu geçici bir süreliğine değerli kıldığını düşündüm. Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair düşünürken bu fotoğrafın anlamlı olabileceğini düşündüm. Çünkü teknoloji kullanımı ile çocuklar kendilerinin maruz kalmaması gereken bir durumla cebelleşmek zorunda kalıyorlar. Ebeveynler çocuklarına tablet alırken başkalarının gözüne çok havalı veya çocuğunun bir dediğini iki etmiyor gibi gözükse de aslında kendi evlatlarının asıl kapasitelerini daraltıp onların çocukluğa dair işlevlerini köreltiyorlar diye düşündüm. Buradaki ağacı da bu tür çocuklara benzettim bulunduğu koşulda yapabileceği bir şey yok ve çocukları nasıl ki ebeveynlerinin yanlış davranışlarına maruz bırakılıyorsa kurumuş olan ağaç da iradesi dahilinde kendi haline terk edilmiş vaziyette.

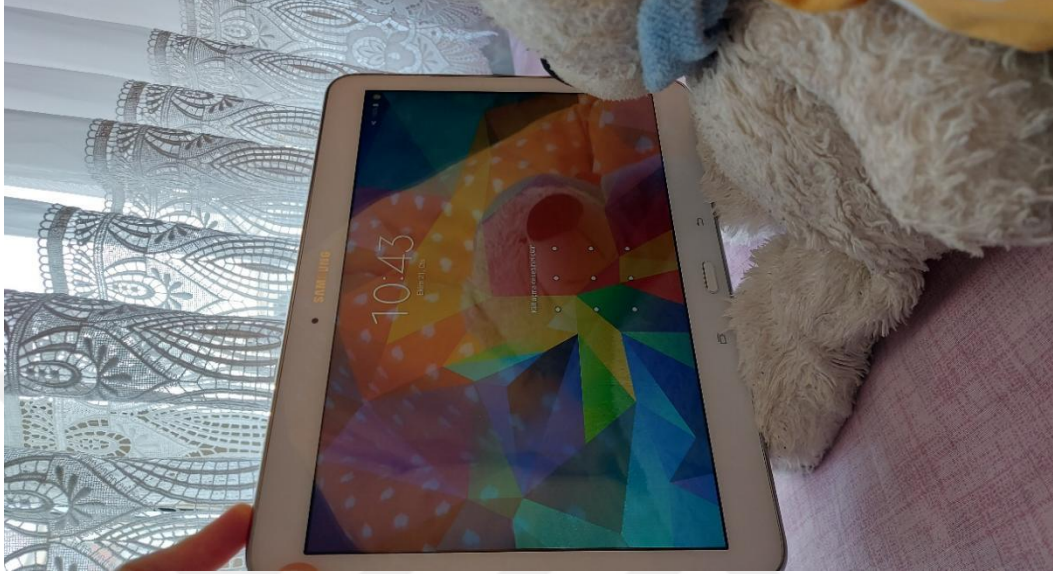
Fotoğraf 5. Tema 6: Çocuklara uygun içerikler üretilmesi, teknolojinin doğru kullanımı

Hikaye: Çocukluk döneminde telefondaki dikkat çeken cezbedici oyun ve videolar tıpkı resimdeki şekerlemeler gibi çocukları kendine çekmektedir. Çocuklar yaş itibarıyla belli bir olgunluğa ve ayırt etme gücüne sahip olmadıkları için sorgulamadan her türlü oyun ve videoları izliyorlar. Tıpkı şekerlerin içeriğini bilmedikleri ve sadece hoşlarına gittiği için yedikleri gibi izledikleri de aynı yönden çocukları kendine çekmekte. Buna sebep olan aslında biz anne babalarız ama biz de çocukların yoğun istekleri yüzünden vermek zorunda kalıyoruz. Bu konuda kendimi rahatsız hissediyorum yani mutlu olmuyorum çünkü çocuklara yeterince vakit ayıramıyorum. Teknolojik aletlerin yerine çocukların derslerine odaklanmalarını, bilgisayar oyunları yerine gerçek arkadaşlarla sosyal oyunlar oynamalarını isterdim. Keske her ailede onlara rehberlik edecek akıl verecek her sorunda kolaylıkla ücretsiz bir şekilde ulaşabileceğimiz çocuk gelişim uzmanları veya psikolojik danışmanlarımız olsaydı bizde hangi durumda çocuklara nasıl davranırız veya bir problemi varsa nasıl

aşarız konusunda hastanelerde haftalarca sıra beklemek yerine erken ve doğru zamanda nasıl yapacağımızı bilebilirdik.

Fotoğraf 6. Tema 7: Yetişkinlerin kendine zaman yaratmak için kolaya kaçması

Hikaye: Fotoğrafta ayıcık ekran başındaki çocukları temsil ediyor. Ekran süresine sınır koyulmayan, bütün gün ekranda vakit geçiren çocukları simgeliyor. Ekran başında yorulmuş, gözleri ağrımaya başlamış ve uykusu gelmiş bir çocuk. Çevremizde artık çoğu çocuk ekran başında yaşıyor. Aileler böyle kolay bir yola başvuruyor. Ekran başında çocuk sessiz ve yaramazlık yapmadığı için aileler bunu sorun olarak değil bir kaçış olarak görüyor. Bu noktada ailelere çok iş düştüğünü düşünüyorum. Öncelikle çocuğun yaşamını belirleyecek olan ailedir. Ekran süresine sınırlama getirerek çocuklarıyla daha verimli vakit geçirmelidir. Toplum olarak çocuklara gereken önemin ve hassasiyetin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Fotoğraf 7. Tema 9: Yeni öğrenmeler için fırsat, İngilizce öğrenme

Hikaye: Fotoğrafın hikayesi şöyle, bayramlaşmak için evine gittiğim 7 yaşındaki kuzenimi telefon başında yakaladık. Beraber kaliteli zaman geçirmek için online olmayan bir oyun arayışına girdik. 7 yaşındaki kuzenim denge oyunu oynamayı teklif etti. Hem bizim hem de 7 yaşındaki kuzenimin eğlenerek vakit geçirdiği bir oyun oldu. Oyun esnasında ingilizce sevinç ifadeleri kullanan kuzenime bunları nerden öğrendin diye sorduğumda telefondaki online oyunlardan öğrendiğini söyledi. Cevabı duyunca yüzümde bir gülümse oluştu. Teknoloji tek başına iyi veya kötü olamazdı. Çocukları teknolojiye doğru yönlendirerek faydalanmalarını sağlamak biz yetişkinlere düşüyor. Bu hikayeyi yazarken gururlu hissediyorum çünkü kuzenimle kaliteli vakit geçirdiğimi hatırladım. Ayrıca kuzenimi ekrandan uzaklaştırmak için ceza vermek veya yalnızca yasaklamak yerine ona bir alternatif sunduğum için bilinçli bir birey gibi hissediyorum.

Fotoğraf 8. Tema 10: Toplumun bilinçlenmesi, danışmanlık hizmeti, yetkililerden yardım bekleme, öğretmenlerin evde yapılacak etkinlik önerisi sunması

Hikaye: Çocuklar çağlayan bir su gibidirler saf tertemiz ve oldukça dinamiktir. O tertemiz zihinlerini ve enerjilerini kötü amaçlı videolar, kültürümüze , dinimize, örf ve adetlerimize aykırı içeriklerle kirletmek zihinlerini doldurmak gelecek neslimizi tehlikeye atmak demektir. Mesela kendi çocukluğumu düşündüğümde ailemden ne görmüşsem bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde bende kendi çocuklarıma yaşattıyım. Günümüzdeki çocuklar da çoğunlukla teknolojik imkanlarla yetiştiği için oradan ne alırsa huy ve karakterleri de o yönde gelişiyor bu nedenle kontrollü bir şekilde verilmesi bunu yapamıyorsak da hiç vermemek en sağlıklısı olur diyebilirim. Bunları yazarken biraz da umutsuzum çünkü aileler de çok ihmal olduğunu

düşünüyorum kurumsal yerlerden özellikle annelerin teknolojiyi çocuklara kullandırma konusunda bilinçli olması için programlar düzenlemesini isterdim .

Fotoğraf 9. Tema 12: Doğada zaman geçirmek, daha fazla yeşil alan

Hikaye: Teknolojiden uzak doğa içinde çocuğum toprakta oyuncak kamyonu ile hayal kurarak oyun oynuyor. Ortamda beton yığını arasında fakat çocuklar için daha elverişli hale getirilebilirdi. Yine de böyle bir imkan bulunduğu için çocuğum ve ben mutluyum. Yöneticilerimiz tarafından geleceğimiz olan çocuklarımız için onların hayal dünyasına inilip doğa ile iç içe yeterli oyun ve park alanı yapılabilir.

Fotoğraf 10. Tema 13: Çaresiz, kaygılı, umutsuz hissetme

Hikaye: Bu dönemde çocuklarımız bedensel ve zihinsel açıdan hızlı bir şekilde gelişim göstermektedir ne kadar doğru ve pozitif uyarılara maruz kalırlarsa ilerideki yaşamlarında da o kadar etkili olacaktır. Tablet, bilgisayar, internet vb. ürünler çocukları kendine çeker ve vakit geçirmelerini sağlayabilir fakat hangi alet bir oyun hamuru kadar çocukların gelişimine katkıda bulunur ki. Oyuncak bir bebeği ayağında sallamak, kıyafetlerini değiştirmek, yemek yedirmek gibi rutin işleri oyun yoluyla hem öğreniyorlar hem eğlenerek vakit geçiriyorlar. Sanal alemde gördükleri ile gerçek hayatta gördükleri birbirinden çok farklı olabiliyor bu nedenle kafaları karışıp gerçeklik algılarını yitirebiliyorlar. Günümüzde teknolojik aletler çok yaygın neredeyse her çocuğun tableti var ve çok fazla vakit geçirmekteler bunda ebeveynlerin de kendi rahatları için çocuğu bir nevi dondurmak gibi sesi gelmesin diye telefon vererek destek çıkmaları sebebiyet verebiliyor. Bu durum beni çok üzüyor çünkü çocuklar bizim gelecek neslimiz hem bedensel hem ruhsal yönden sağlıklı bireyler yetiştirmek istiyorsak gerekirse kapı kapı dolaşıp özellikle de anneleri bu konuda

bilinçlendirmek ve teknolojik aletleri vereceksek bile kontrollü bir şekilde vermelerini sağlamak için eğitimcilerin bilgi vermeleri sağlanabilir.

Fotoğraf 11. Tema 13: Çaresiz, umutsuz, kaygılı hissetme

Hikaye: Bir yaz akşamı gittiğim konserde çektiğim hafif buğulu fotoğrafa bakınca o geceye döndüm tekrardan. Yüksek seste müzik dinleyen insanlar gece karanlığında göze direk vuran ışıklar eşliğinde zamanın sanki durduğu ama saatin her an aktığını ve orda kaldığım süre boyunca sanki hayatımın hep öyle olacağı gibi bir hisle dolardım oysa birkaç saat sonra her şey bitecek yine eve dönecektim. Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı da böyle bir şey işte : çocukların dinlediği yüksek seste müziklerin hem kulağa hem de sağlığa zararlı olduğu ; telefon , tablet gibi cihazlardan göze vuran zararlı ışınlar yüzünden gözlerde oluşan sağlık sorunları (fotoğrafın buğulu gözükmesi), ve teknoloji sayesinde sanal alemde kendilerine inşa ettikleri hayali hayatın büyüüne kapılıp gerçek dünyadan uzaklaşmaları ve hayatın gerçeklerini unutarak büyümelerine sebep oluyor. Arkadaşlarıyla veya ailesi ile iletişim kurmak yerine bütün zamanını teknoloji ile hayatlarına giren sosyal medya hesaplarında hapsediliyorlar. Son zamanlarda ailelerin çalışma hayatının yoğunluğu yüzünden çocuklarına yeteri zaman ayıramamaları ve bunun sonucunda çocukların gelişen teknoloji ile korumasız bir şekilde karşı karşıya kalması bence bu sorunların en belirgin sebebi. Teknoloji çocukların üzerinde bağımlılık yaratıp onları etkisi altına

alma yolunda baya mesafe kat etmiş gözüküyor ve yanında tabi ki saydığım sağlık sorunlarını kendisiyle beraber getiriyor. Bunlar gün geçtikçe daha da korkutucu hale geliyor ve gelecekteki bir baba adayı olarak beni tedirgin ediyor. Bu sorunların üstesinden gelmek için her ailenin teknoloji hakkında bilgilendirilmesi , çocukların gelişimi üzerindeki etkisinin farkına varılması, bir ebeveynin en önemli görevinin çocuğuna çok zarar verebilecek olan bu teknolojiyi nasıl onlar için faydalı ve öğretici bir araca dönüştürebilecekleri öğretilmeli, seminerler düzenlenip ailelere farkındalık kazandırmak için alanında uzman insanlar görevlendirilmeli ve bence en önemlisi hayatımızda ne olursa olsun çocuklarımıza her zaman zaman ayırmalı onların yanında durup hayatla tanışma yolunda teknoloji gibi diğer her şeyin zarar yerine nasıl faydalı olunacağını öğretmeliyiz.

Fotoğraf 12. Tema 16: Yalnızlaşma, bireyselleşme

Hikaye: Bizler çocukluğu daha çok dışarıda geçiren bir nesil olduk. O zamanın şartlarında teknoloji kullanımı hala yaygın değildi ve bizler mahallelerde sek sek oynardık. Şimdiki nesil çocukları telefon tablet gibi teknolojik araçları kullanarak dışarıda var olan oyun alanlarına dahil olmamaktadırlar. Bizler çocuğu çevreye kazandırmak için teknolojik araç kullanımının azaltıp çevreye daha uyum sağlayan bir birey olmasını sağlamalıyız.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

4.1. Yetişkinlerin Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımına Bakışlarına Dair Temaların Tartışılması ve Sonuç

Araştırma, yetişkinlerin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımını tanımladıkları temaların benzer/farklı yanlarını belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Anketler sonucunda katılımcıların ilettikleri temalar 18 ana tema altında toplanmıştır.

İlköğretim çağındaki çocuklar için ebeveyn aracılığının ne kadar önemli olduğu birçok çalışmada ortaya konmuştur. Erken çocukluk dönemine gelince bu kritik dönemde ebeveyn etkisi çok daha fazladır. Erken çocukluk döneminde kazanılan davranış biçimleri veya alışkanlıklarının ileriki yaşam dönemlerinde de devam etme yatkınlığı olduğunu biliyoruz (Oktay, 2000). Araştırmada elde edilen ana temalara bakıldığında da katılımcıların %20'sinin “ebeveyn kontrolü, yetişkinlerin kötü örnek olması, anne ve babaların kısıtlaması” gibi temalar kullandığını görüyoruz. Çünkü yetişkinlerin çoğu çocuğun en yakınında olanları yani ailesini göreve çağırıyor. Bu gösteriyor ki yetişkinler mikrosistem düzeyde tedbirler almanın önemine inanıyor. Erken çocukluk kritik bir gelişim dönemidir. Bu kritik dönemin doğru yönetilmesi için yetişkin rehberliği ve denetimi çok önemlidir. Teknoloji kullanımı ebeveynleri tarafından denetlenmeyen çocukların bilişsel, sosyal ve zihinsel gelişimi tehlikeye girerken, denetlenen çocuklarınsa risklerle karşılaşma ihtimali azalıyor (Söylemez, 2023). Böylece katılımcıların neden bu temalar üzerinde durduğunu anlıyoruz.

Araştırmamıza katılan yetişkinlerin %15' i tarafından “annelerin işlerini rahatça yapması, anne babaların kolaya kaçması, çalışan anne olmak” temalarına değinilmiş. Katılımcıların bu temaları kullanması beklenen bir sonuçtur. Çünkü yalnızca ülkemizde değil dünyanın birçok yerinde ebeveynlerin özellikle de “zor” olarak nitelendirilen çocukları sakinleştirmek, problemli davranışlarına son vermek ve evde huzur ve sakinlik sağlamak için çocuğa teknolojik cihaz sunması yaygın bir davranış biçimidir (Radesky, Chambers Peacock , & Zuckerman, 2016). Türkiye’de yapılan çalışmalar da katılımcılarımızı destekler nitelikte. Toran ve diğer araştırmacıların yaptığı çalışmada anneler teknolojiyi kendilerine zaman ayırmak veya günlük işleri için zaman yaratmak amacıyla çocuklarına sunduklarını bildirirken aynı

anda çocuklarının kontrolsüz ve aşırı teknoloji kullanımının hırçınlık, saldırganlık ve iletişime geçmeme gibi davranış problemlerine ve çocuklarıyla olan ilişkilerine zarar verdiğini de bildiriyor (Toran, Ulusoy, Aydın, Deveci, & Akbulut, 2016). Televizyonun yalnızca arka planda açık olması dahi yıkıcı etkilere neden oluyor (Anderson & Pempek, 2005).

Erken çocukluk çağında çocuğu olan birçok ebeveyn söz konusu teknoloji kullanımı olduğunda çocuklarına rehberlik etmek konusunda kendilerini ifade ederken “işin içinden çıkamamak” ifadesini kullanıyor (Şenel, 2020). Araştırmamızda da “bağımlılık, irade, şiddet, kötü alışkanlıklar, tembellik, erken yaşta makyaj yapmaya başlamak, okula uyum problemi” gibi temalar katılımcıların %20’si tarafından kullanılırken, “kontrolsüz kullanım, zaman kaybı” katılımcıların en çok kullandığı bir diğer ana temadır. Böylece yetişkinlerin çocukların teknolojiye ayırdığı zaman konusunda endişeli olduğunu ve bu konuda oldukça zorluk ve sorun yaşadığını anlıyoruz. Katılımcıların %8’inden fazlası hissettiklerini “çaresizlik, umutsuzluk, kaygılı hissetme” gibi temalar aracılığıyla iletmiştir. Katılımcıların %10’u ise “toplumun bilinçlenmesi, danışmanlık hizmeti, yetkililerden yardım bekleme, öğretmenlerin evde yapılacak etkinlik önerisi sunması” gibi temalarla bu konuda desteğe ihtiyacı olduğunu anlatmıştır.

Bütün bu olumsuz tabloya rağmen konuyla ilgili olumlu temalar kullanan katılımcılar da vardır. Bir katılımcı “yabancı dil” temasıyla teknolojinin sunduğu fırsatlara vurgu yapmıştır. Literatür incelendiğinde de birçok araştırmanın bunu destekler nitelikte olduğunu görüyoruz. Dünya üzerinde milyonlarca insan İngilizce konuşmaktadır ve İngilizce bilmek başarılı bir kariyer için önemli bir etkidir. İkinci yabancı dil olarak İngilizce öğrenen öğrenciler için teknoloji dil becerilerini kazanmada anlamlı bir katkı yapıyor. Ancak bu anlamlı katkıya ulaşmak için yetişkinlerin çocukları amaçlı içeriklere yönlendirmesi gerekiyor (Ahmedi, 2018). Tam da burada katılımcıların %13’ünün bildirdiği “çocuklara uygun içerikler üretilmesi, teknolojinin doğru kullanımı” temalarının ne kadar yerinde olduğunu görüyoruz. Dört katılımcı da “çağa uygun beceriler, geleceğe hazırlamak” temalarını kullanmış. Katılımcılar bu temaları kullanmakta haklıdır çünkü günümüz mesleklerinin birçoğu en az bir Microsoft Office programını etkin kullanma becerisini gerektirmektedir. Evinde bilgisayar olan çocukların temel bilgisayar kullanma

becerileri evinde bilgisayar olmayanlara göre daha gelişmiştir. Ayrıca farklı öğrenme stillerine özellikle de görsel öğrenme stiline sahip öğrenciler için ev veya sınıf ortamında teknolojiyle etkileşim kurmak klasik öğrenme yöntemlerine göre büyük bir kolaylık sağlamakta, motivasyonu arttırmaktadır (Costly, 2014).

“Yeni öğrenmeler, eğitim için fırsat, ödev yapma, İngilizce öğrenme” temaları da katılımcıların yaklaşık %11’i tarafından kullanılmıştır. Katılımcılarımızın bazılarının erken çocukluk döneminde teknoloji deyince olumlu, bazılarının olumsuz temalar kullanması beklenen bir sonuçtur. Çünkü daha önce yapılmış araştırmalar da gösteriyor ki çocukları okul öncesine devam eden anneler hem çocuklarının teknolojiyi uzun saatler kullanmasından dolayı kaygılı hem de teknoloji sayesinde çocuklarının renk, harf, şekil vb. yeni kavramlar öğrenmesinden ve bunun da akademik başarısına yansımalarından memnun (Toran, Ulusoy, Aydın, Deveci, & Akbulut, 2016).

Yetişkin veya çocuklar dijital oyunlar aracılığıyla yeni öğrenmeler yaparlar ancak sık ve uzun süre maruz kalmak hem yetişkinlerde hem de çocuklarda sosyal, duygusal, zihinsel ve ahlaki olumsuz etkilerle sonuçlanmaktadır (Bergen, Davis, & Abbitt, 2016). 123 katılımcıdan 18’i yani katılımcıların %15’i “sosyal duygusal gelişime olumsuz etkileri, akranlarla zaman geçirme, doyumsuz çocuklar” temalarını kullanarak bu konudaki farkındalıklarını dile getirmiştir. Yine dört katılımcı “ahlak gelişimi, ahlaki bozulma” temalarını kullanmıştır.

“Doğada zaman geçirmemek, açık havadan mahrum kalmak, hapis hayatı yaşamak” temaları yaklaşık olarak katılımcıların %9 u tarafından dile getirilmiştir. Çocukluk yıllarında günün büyük bir kısmını sokakta akranlarıyla geleneksel oyunlar oynayarak geçirmiş olan günümüz yetişkinlerinden bu temaları duymak şaşırtıcı değildir. Katılımcılardan biri de “yerel yönetimlerin yeşil alan konusunda yetersiz olması” temasıyla çarpık kentleşme ve mahalle kültürünün yok oluşuna, park, bahçe gibi açık alanlara duyulan ihtiyaca vurgu yapmıştır. Burada katılımcının belediye vb. yetkili otoritelerden çevre düzenlemesi konusunda daha çocuk dostu projeler beklediğini tahmin edebiliriz, bu da makrosistem düzeyinde bir değişimdir.

Teknolojik cihazlarla zaman geçirmek içerde ve hareketsiz yaşam tarzını desteklerken açık hava aktiviteleri obezite, diyabet, anksiyete ve hiperaktivite gibi riskleri azaltıyor. Çocukların açık havada ve park, bahçe, orman gibi yapılandırılmamış alanlarda aileleriyle zaman geçirmesi aile çocuk arasındaki iletişim ve ilişkiyi olumlu yönde etkiliyor (McCurdy MPhil, Winterbottom MPH, Mehta MPH, & Roberts , 2010). Böylece “aile içi problemler, iletişim bozukluğu” temalarının ne kadar yerinde olduğunu görüyoruz. Anne babalar bildiriyor ki çocuklarından tablet ve telefonu bırakmasını istemek işe yaramıyor. Elinden zorla almak da çocukların hırçın ve saldırgan tepkileriyle sonuçlanıyor.

Açık havada zaman geçirmek sağlıklı kemik yapısına sahip olmayı desteklerken D vitamini eksikliğini ve DEHB’yi önlemeye yardımcı oluyor (McCurdy MPhil, Winterbottom MPH, Mehta MPH, & Roberts , 2010). Araştırmamızda da katılımcıların %8’i “fiziksel rahatsızlıklar, göz bozukluğu, baş ağrısı, obezite” temalarını kullanmıştır. Özellikle çocukların teknolojik cihazları hareketsiz şekilde oturarak ve çok yakın mesafeden izleyerek kullandığını düşününce bu yanıtlar anlamlıdır.

“Teknolojinin hayatımıza getirdiği kolaylıklar, çocukların güvenliğini artıran teknolojik aletler, akıllı saat” temaları katılımcıların %11’i tarafından kullanılmıştır. Mahalle kültürünün kaybolması, büyükşehirlerde yaşama ve her iki ebeveynin de çalışmasıyla çocuğun bakıcıya bırakılması ailelerin çocuklarının güvenliği konusundaki endişelerini artırmaktadır. Bugün ilkokullarda dahi elinde akıllı saat olan çocuklar görmek mümkündür. Aileler okuldan çıkan çocuklarından haber almak için bu araçları kullanıyor. Geniş aile tipinin azalıp çekirdek aile tipinin aynı hızla yaygınlaştığı toplumumuzda çocukları bakıcıya bırakırken kamera güvenlik sistemleri kullanmak yaygın bir uygulamadır.

Katılımcıların 8’i “teknolojiye alternatif olabilecek etkinlikler sunmak, aileyle kaliteli zaman geçirme, çocukları faydalı kuruluşlara yönlendirmek” temalarını sunarak çocukların teknolojik cihazlarla geçirdiği zamana alternatif deneyimler sunulması gerektiğini anlatmıştır.

“Yalnızlaşma, bireyselleşme, topluma faydalı ve uyumlu bireyler yetiştirmek” temaları 7 katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Bugün birçok anasınıfına girip öğretmenlere çocukların en sık yaşadığı problemin ne olduğunu soracak olursak “paylaşma” cevabını almamız muhtemeldir. Çocuklar akranlarıyla ilişki kurmakta, oyuncaklarını paylaşmakta ve beraber bir oyun kurmakta zorluk yaşıyor. Öyle görünüyor ki katılımcılar bunda teknoloji etkisi olduğunu düşünüyor. Teknolojik cihazlar ve dijital oyunlar genellikle bireysel kullanıma uygun olacak şekilde kurgulanıyor ve çocuk başka bir akran veya yetişkinin müdahale ve iş birliği olmadan oynuyor veya kullanıyor. Bu da çocuğun ilişki geliştirme, iş birliği kurma, paylaşma becerilerini olumsuz yönde etkiliyor (Söylemez, 2023).

4.2. Yetişkinlerin Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımına Bakışlarına Dair Fotoğrafların İçerik Analizi Yoluyla Tartışılması ve Sonuç

Çalışmanın bu bölümünde yetişkinlerin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı algısına dair gönderdiği fotoğraflar incelenerek ana temalara ayrılmıştır. Mevcut çalışma yetişkinlerin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair algısını OSF yöntemi ile araştıran ilk çalışma olmasından dolayı literatürde bu konuda fotoğraf analizi yapan başka bir çalışma bulunmamıştır. Bu nedenle bu bölümdeki sonuç ve tartışma literatürdeki başka çalışmalarla karşılaştırılmadan yapılacaktır. Katılımcıların fotoğrafları, içerdikleri öğelere göre 12 ana temayı oluşturmuştur (Bakınız Tablo 3). Bu ana temalardan bazıları kendi içinde oldukça zengin alt temalardan oluşmuştur. Tüm bunlar aslında insanların erken çocuklukta teknoloji kullanımına dair hikayelerini ve perspektiflerini paylaşırken oldukça zengin, farklı ve hassas hissettikleri ve hareket ettikleri görülmektedir.

Fotoğraflar orijinallik durumuna göre gruplandırıldığı zaman %72’sinin katılımcılar tarafından çekilmiş biricik fotoğraflar olduğunu görüyoruz, %23’ü ise kendi çekimi olmayan fotoğraflar kullanmıştır. Kendi çizimini paylaşan, yazı veya broşür paylaşan ve kendi çektiği videoyu paylaşırsa 2’şer katılımcı vardır. Katılımcıların çoğunun kendi çektiği biricik fotoğrafları paylaşması konuyla ilgili biricik bakış açısını ve algısını anlatması açısından önemlidir.

Fotoğraflar ışık durumuna göre kategorilere ayrıldığı zaman %68’inin aydınlık olduğunu görüyoruz. Konu teknoloji olunca fotoğrafların da parlak ve aydınlık olması

beklenen bir durumdur. Fotoğrafların aydınlık olması teknolojik cihazların ekran parlaklığını temsil ediyor olabilir. Fotoğrafların %27'si loş ışık içermektedir. %3'ü ise karanlıktır. Loş ve karanlık fotoğraflar yetişkinlerin mevcut meseleye dair kaygı ve endişelerini, meselenin bilinmeyen ve hala tartışmaya açık olan taraflarını temsil ediyor olabilir.

Fotoğraflar renk çeşitliliğine göre kategorilere ayrıldığı zamansa 123 fotoğraftan 91'nin çok renkli (3 ve daha fazla renk) olduğunu, 29'unun az renkli (2 renk) ve 2 tanesininse tek renkli olduğunu görüyoruz.

Katılımcıların erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair bakış açılarını temsil eden fotoğraflar içerdikleri mekanlar açısından gruplandığında görüyoruz ki %66'sı iç mekan fotoğraflarıdır. %20'sinde mekan belirsizken, %14'ü dış mekan içermektedir. Fotoğrafların çoğunluğunun iç mekanlara ait olması konunun teknoloji olmasından kaynaklanıyor olabilir. Özellikle televizyon vb. cihazların evde hemen her an arka planda oynadığını dile getiren çokça yetişkin varken bu sonuç anlamlıdır. Dış mekanları içeren fotoğraflarınsa ekran başında geçirilen zamandansa doğaya duyulan özlemi temsil ediyor olması muhtemeldir.

123 fotoğrafın tamamı incelendiğinde 83'ünde teknolojik bir cihazın resmi olduğu görülmüştür. Konunun teknoloji olması nedeniyle bu beklenen bir sonuçtur. Bu teknolojik cihazların başını %26 ile cep telefonu başı çekerken, %14'le dizüstü bilgisayar, %13'le tablet ve sonra %11'le televizyon takip etmektedir. Cep telefonu, bilgisayar, ve tablet evlerde en sık bulunan ve mobil olması nedeniyle kullanımı kolay teknolojik cihazlardır. Bu nedenle başı çekmeleri şaşırtıcı değildir. Bunlar dışında hesap makinesi, kulaklık, modem gibi resimler de varken araba, klima ve akıllı tahta gibi mobil olmayan teknolojik cihazlarda katılımcılar tarafından iletilmiştir.

123 fotoğraftan 63'ü eşya resmi içermektedir. Bu eşyaların başını sırasıyla masa, kitap, halı ve sandalye çekmektedir. Erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı deyince akıllarda masasında oturmuş bilgisayar başında bir çocuk veya halıya uzanmış tablet ekranına kilitlenmiş bir çocuk manzarası gelir. Bir taraftan da anne babaların çoğu çocuklarının kitap okumayışından şikayetçidir. Bu nedenle katılımcıların da bu resimleri kullanması olağandır.

Fotoğrafların 37'si insan resmi içermektedir. Araştırmamız çocukların teknoloji kullanımına dair olduğu için fotoğrafların insan resmi içermesi beklenen bir sonuçtur.

Doğa resmi içeren 14 fotoğraf vardır. 123 katılımcıdan 11'i de yani %9,1'i doğada zaman geçirmemek ve açık havadan mahrum kalmak ana temalarını kullanmıştır. Bu katılımcılardan bazıları da aynı zamanda doğada zaman geçirmek ve yeşil alanlara sahip olmanın öneminden de bahsetmiştir. Bu nedenle fotoğraflarda da doğa resimleri görmek temaları destekler niteliktedir.

Fotoğrafların %11'i bayrak, oyuncak, lego, oyun hamuru vb. materyaller içermektedir. Fotoğrafların %5'i yiyecek resmi içermekteyken dini semboller içeren 2 fotoğraf vardır.

Geri kalan fotoğraflar çeşitli resimler içermektedir ancak başka kategorilere de dahil edilememiştir. Bu nedenle “diğer” kategorisine dahil edilmiştir. Bu sonuç olağandır çünkü OSF yöntem itibarıyla katılımcıların biricik perspektifine ve algısına odaklanmayı ve bunu ortaya çıkarmayı hedefleyen bir yöntemdir. Yetişkinlerin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımını OSF yöntemiyle inceleyen ilk araştırma olması nedeniyle bu araştırmanın ilerde yapılacak başka araştırmalar için kaynak olması beklenmektedir.

ÖNERİLER

Yetişkinlerin erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımına dair anlayış ve algılayışı konusunda OSF yöntemi kullanılarak yapılan ilk çalışma olması hasebiyle bu çalışma bazı sınırlılıklar içermektedir. İleride yapılacak araştırmalar için şu öneriler yapılmıştır:

Araştırmalar-Araştırmacılar için Öneriler: Araştırmaya katılan yetişkinlerin 70'i çocuk sahibiyken 53'ü çocuk sahibi değildir. Farklı ebeveynlik statüsüne sahip olmak konuya bakış açısını ve algılayışı etkileyebilecek bir faktördür. Dolayısıyla daha kapsamlı yapılacak çalışmalarda bu değişkenin ortaya çıkaracağı sonuçlar üzerinde durulabilir. Bu araştırmanın sonraki araştırmalar için örnek olması beklenmektedir. Mevcut araştırmadan elde edilen bulgular nicel veya nitel yöntemlerle daha derinlemesine araştırılabilir ve bu mevcut sonuçlarla karşılaştırılabilir.

Eğitim Alanı ve Uzmanları İçin Öneriler: Araştırma sonucunda anlaşılıyor ki yetişkinler erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı denince çocuğa yeni öğrenmeler ve fırsatlar sunduğu için olumlu bir algıya sahiptir. Ancak diğer taraftan kontrolsüz kullanım durumunda da istenmeyen etkiler yaratacağından olumsuz bir algı da söz konusudur. Bu konuda öğretmenlerin ve ruh sağlığı uzmanlarının özellikle ebeveynleri yönlendirmesi, dijital oyunlara alternatif deneyimler sunması, evde kaliteli zaman geçirmeleri için anne babalara etkinlik önerileri yapmaları yararlı olacaktır. Bugün teknoloji her yaştan bireyin hayatına girmiştir. Yemek yerken video izleyen bebekler görmek artık alışılmış bir manzaradır. Bugün ebeveynlik rolleri değişmiştir. Anne baba okullarında ebeveynlerin medya aracılığı rolüne dair dersler verilmelidir.

Yerel Yönetimler ve Politikacılar için Öneriler: Araştırma sonucunda görüyoruz ki erken çocukluk döneminde teknoloji deyince yetişkinlerin hatırı sayılır bir kısmının aklına ilk gelen şey doğada zaman geçirmek oluyor. Çarpık kentleşme ve köyden kente hızlı göç sonucunda şehirlerin önemli sorunlarından birinin yeşil alan eksikliği olduğunu hemen fark ediyoruz. Bu konuda belediyelere büyük bir sorumluluk düşmektedir. Her mahalleye çocuk parkı ve mesire alanı yapılması gerekmektedir. Bilim sanat merkezleri yaygınlaştırılmalıdır. Yine her mahalleye çocuk kütüphanesi kurulmalı ve bu kütüphanelerde özellikle ebeveynlere yönelik olmak üzere yetişkinlere danışmanlık hizmeti verilmelidir. Politikacılar istihdam

politikalarında bu meseleyi göz önünde bulundurmalıdır. Psikiyatrist, psikolojik danışman ve psikologlar gibi ruh sağlığı uzmanları ve çocuk gelişimciler bu kütüphanelerde istihdam edilmelidir.

KAYNAKÇA

Ahmedi, M. R. (2018). The Use of Technology in English Language Learning: A Literature Review. *International Journal of Research in English Education* , 115-125.

Akkoyunlu, B., & Tuğrul, B. (2022). Okulöncesi Çocukların Ev Yaşantısındaki Teknolojik Etkileşimlerinin Bilgisayar Okuryazarlığı Becerileri Üzerindeki Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-21.

Anderson, D., & Pempek, T. (2005). Television and Very Young Children. *American Behavioral Scientist*, 505-522.

Aral, N. (2018). Ebeveyn Bakış Açısıyla 0-6 Yaş Döneminde Teknolojik Alet Kullanımının İncelenmesi. *The Turkish Journal on Addictions*, 317 - 348.

Armiya'u, A. Y., Yildirim, M., Muhammad, A., Tanhan, A., & Young, J. S. (2022). Mental health facilitators and barriers during covid-19 in Nigeria. *Journal of Asian and African Studies*. <https://doi.org/10.1177/00219096221111354>

Bergen, D., Davis, D., & Abbitt, J. (2016). *Technology Play and Brain Development: Infancy to Adolescence and Future Implications*. New York: Routledge.

Costly, K. C. (2014). The Positive Effects of Technology on Teaching and Student Learning. *Online submission*.

Dari, T., Chan, C., & Del Re, J. (2021). Integrating culturally responsive group work in schools to foster the development of career aspirations among marginalized youth. *Journal for Specialists in Group Work*, 46(1), 75–89. <https://doi.org/10.1080/01933922.2020.1856255>

Dari, T., Fox, C., Laux, J. M., & Speedlin Gonzalez, S. (2023). The Development and Validation of the Community-Based Participatory Research Knowledge Self-Assessment Scale (CBPR-KSAS): A Rasch Analysis. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 56(1), 64-79. <https://doi.org/10.1080/07481756.2022.2034478>

Dari, T., Laux, J. M., Liu, Y., & Reynolds, J. (2019). Development of community-based participatory research competencies: A Delphi study identifying

best practices in the collaborative process. *The Professional Counselor*, 9(1), 1–19.
<https://doi.org/10.15241/td.9.1.1>

Doyumğaç, İ., Tanhan, A., & Kıymaz, M. S., (2021). Understanding the most important facilitators and barriers for online education during COVID-19 through online photovoice methodology. *International Journal of Higher Education*, 10(1), 166-190. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v10n1p166>.

Elango, S., García, J., Heckman, J., & Hojman, A. (2016). Early Childhood Education. 235-297.

Erden, M. K., & Uslupehlivan, E. (2021). Dijital Çağda Değişen Ebeveynlik Roller: Teknoloji Kullanımında Anne Babalar Rehber mi Engel mi Olmalı? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 447-474.

Eslek, D., & Yılmaz Irmak, T. (2018). Ekolojik Sistemler Kuramı Çerçevesinde Göçmen Çocuklar Ve Oyunları Üzerine Bir Derleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 347-362.

Genc, E., Tanhan, A., & Kose, O. (2022). Exploring the facilitators and barriers to maintaining intimate relationships during covid-19 through online photovoice methodology. *Journal of Family Issues*.
<http://dx.doi.org/10.1177/0192513X221113855>

Genc, Z. (2014). Parents' perceptions about the mobile technology use of preschool aged children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 146, 55-60.

Gökel, Ö. (2020). Teknoloji Bağımlılığının Çeşitli Yaş Gruplarındaki Çocuklara Etkileri Hakkındaki Ebeveyn Görüşleri. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 41-47.

Hauber-Özer, M., Call-Cummings, M., Hassell-Goodman, S., & Chan, E. (2021). Counter-storytelling: Toward a critical race praxis for participatory action research. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 36(6), 1175-1190.
<https://doi.org/10.1080/09518398.2021.1930252>

İşman, A. (2001). Teknolojinin Felsefi Temelleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.

King, A. L., Valença, A. M., Silva, A. C., Sancassiani, F., Machado, S., & Nardi, A. E. (2014). "Nomophobia": impact of cell phone use interfering with symptoms and

emotions of individuals with panic disorder compared with a control group. *Clinical practice and epidemiology in mental health : CP & EMH*, 10, 28–35. <https://doi.org/10.2174/1745017901410010028>

Kizilay, I. (2022). Farklı bağlanma stillerine sahip bireylerin ilişki deneyimlerinin online yorumlayıcı fenomenolojik analiz (OYFA) ile incelenmesi [Investigation of relationship experiences of individuals with different attachment styles by Online Interpretative Phenomenological Analysis (OIPA)][Master's thesis, Üsküdar University. Turkey higher education institution, Publication No. 752898 <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Koç Koca, A. (2023). Understanding mathematics perception through drawing: An Online Interpretative Phenomenological Analysis (OIPA) study. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 11(4), 297-308. <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.11n.4p.297>

McCurdy MPhil, L., Winterbottom MPH, K., Mehta MPH, S., & Roberts , J. (2010). Using Nature and Outdoor Activity to Improve Children's Health. *Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care*, 102-117.

Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., & Razak Özdinçler, A. (2018). Dijital Teknoloji Kullanımının Çocukların Gelişimi ve Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *The Turkish Journal on Addiction*, 227-247.

Ozkan, N., & Tanhan, A. (2023). Kadınların cinselliğe bakışının online seslifoto ile İncelenmesi[Women's perspectives of sexuality through Online Photovoice (OPV)]. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 24(2), 194-229. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.1110733>

Öğülmüş, K., Acikgoz, M. H., & Tanhan, A. (2021). Evaluation of teacher candidates' perceptions about specific learning difficulties through Online Photovoice (OPV) methodology. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 9(2), 161-169. <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.9n.2p.161>

Öner, D. (2020). Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Kullanımı ve Dijital Oyunlar: Okul Öncesi Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 138-154.

Özyürek, A. (2018). Okul Öncesi Çocukların Bilgisayar Teknolojileri Kullanımının Annelerin Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 1-12.

Radesky, J. S., Chambers Peacock, E., & Zuckerman, B. (2016). Use of Mobile Technology to Calm Upset Children: Associations With Social-Emotional Development. *JAMA Pediatrics*, 397-399.

Rosen, L. D., Lim, A. F., Felt, J., Carrier, L. M., Cheever, N. A., Lara-Ruiz, J. M., ... & Rokkum, J. (2014). Media and technology use predicts ill-being among children, preteens and teenagers independent of the negative health impacts of exercise and eating habits. *Computers in human behavior*, 35, 364-375.

Söylemez, N. H. (2023). An Investigation of Processes of Children's Digital Technologies Usage from the Perspective of Digital Age Parents. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 63-77.

Subasi, Y. (2023). College belonging among university students during COVID-19: An Online Interpretative Phenomenological (OIPA) Perspective. *Journal of Happiness and Health*, 3(2), 109-126.
<https://doi.org/10.47602/johah.v3i2.52>

Subasi, Y., Adalar, H., Tanhan, A., Arslan, G., Allen, K. A., Boyle, C., Collet, K. & Lauchlan, F. (2023). Investigating students' experience of online/distance education with photovoice during COVID-19. *Distance Education*, 44(3), 563-587.
<https://doi.org/10.1080/01587919.2023.2227140>

Şahin, M., & Arslan Namlı, N. (2019). Öğretmen Adaylarının Eğitimde Teknoloji Kullanma Tutumlarının İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 95-112.

Şenel, B. V. (2020). Erken Çocukluk Döneminde Çocuğu Olan Ebeveynlerin Medya ve Teknolojiye Yönelik Tutumlarının Medya Aracılık Rollerine İlişkisi.

Tanhan, A. (2020). COVID-19 sürecinde Online Seslifoto (OSF) yöntemiyle biyopsikososyal manevi ve ekonomik meseleleri ve genel iyi oluş düzeyini ele almak: OSF'nin Türkçeye uyarlanması. [Utilizing Online Photovoice (OPV) methodology to address biopsychosocial spiritual economic issues and wellbeing during COVID-19:

Adapting OPV to Turkish.] Turkish Studies, 15(4), 1029-1086.
<https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.44451>

Tanhan, A., Arslan, G., Yavuz, K. F., Young, J. S., Çiçek, İ., Akkurt, M. N., Ulus, İ. Ç., Görünmek, E. T., Demir, R., Kürker, F., Çelik, C., Akça, M. Ş., Ünverdi, B., Ertürk, H., & Allen, K. (2021). A constructive understanding of mental health facilitators and barriers through Online Photovoice (OPV) during COVID-19. *ESAM Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 214-249.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/esamdergisi/issue/64932/956618>

Tanhan, A., & Erin, A., (2023). Online Seslifoto (OSF) yöntemiyle üniversite öğrencilerinin tasavvuf anlayışını keşfetmek [Exploring college students' perception of tasawwuf through Online Photovoice (OPV) methodology]. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 246-273,
<https://doi.org/10.54600/igdirsosbilder.1310350>

Tanhan, A., & Strack, R. W. (2020). Online photovoice to explore and advocate for Muslim biopsychosocial spiritual wellbeing and issues: Ecological systems theory and ally development. *Current Psychology*, 39(6), 2010-2025.
<https://doi.org/10.1007/s12144-020-00692-6>

Toran, M., Ulusoy, Z., Aydın, B., Deveci, T., & Akbulut, A. (2016). Çocukların Dijital Oyun Kullanımına İlişkin Annelerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2263-2278.

Turuk, M. C. (2008). The Relevance And Implications Of Vygotsky's Sociocultural Theory In The Second Language Classroom. *Arecls*, 244-262.

Tümkiye, S., Kuşdemir Kayıran, B., Tanhan, A., & Arslan, Ü. (2021). Using Online Photovoice (OPV) to understand youths' perceptions of distance education during COVID-19. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 9(4), 45-60. <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.9n.4p.45>

Ünal, F. P. (2022). Erken Çocukluk Döneminde Dijital Bağımlılığın Alanyazın Değerlendirmesi. *Uygulamada Eğitim ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 62-77.

Ünsal Seydooğulları, S. (2023). University students' wellbeing and mental health during covid-19 an Online Photovoice (OPV) approach. *Journal of Happiness and Health*. 3(2), 139-156. <https://doi.org/10.47602/johah.v3i2.60>

Volkodav, T. V., & Volkodav, E. V. (2023). Harnessing the power of online photovoice in cross-cultural English language education: a study among students of psychology and pedagogy faculty. *Koncept*, 10, 166-184. <https://doi.org/10.24412/2304-120X-2023-11102>

Wang, C., & Burris, M. A. (1997). Photovoice: Concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health Education & Behavior*, 24(3), 369-387.

Waegh, R. D., Teaurere, R., Orams, M., & Lück, M. (2023). Online photovoice to engage indigenous Cook Islands youth in the exploration of social and ecological wellbeing amidst a global disruption. *Frontiers in Sustainable Tourism*, 2. <https://doi.org/10.3389/frsut.2023.1172034>

Yengil, E., Döner Güner, P., & Topakkaya, Ö. K. (2019). Okul Öncesi Çocuklarda ve Ebeveynlerinde Teknolojik Cihaz Kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*, 14-19.

EKLER

EK-A: Anket Video Linkleri

Sayfa1 Video: https://youtu.be/2B_sJMGJteY

Sayfa2 Video: https://youtu.be/Yio_PpwXGos

Sayfa3 Video: <https://youtu.be/49V-dvMJPnQ>

Sayfa4 Video: <https://youtu.be/xPEgrIZsffg>

Sayfa5 Video: <https://youtu.be/Vhm4T453lVg>

Sayfa6 Video: <https://youtu.be/k8zBzxZx0Yg>

Sayfa7 Video: <https://youtu.be/Mz0KUnG4CaA>

Sayfa8 Video: <https://youtu.be/KFL957HLUbl>

Sayfa9 Video: <https://youtu.be/eNITm2REM0g>

Sayfa10 Video: <https://youtu.be/TNJsaYDmGvo>

